

ELŐFIZETÉS.

HILYBEN ÉS VIDEKEN

Egy évre ... 96 kor.
Fél évre ... 18 kor.
Egy negyed évre 9 kor.
Egy hóra ... 3 kor.

Nyilttéri közlemények
megállapodás szerint.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és eszádi egyesült
vasutak palotájában.

TELEFON-SZÁM: 87.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.

József főherceg-ut 22. sz.

TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1917.

Főszerkesztő:
Stauber József.

Szombat, szeptember 29.

A hálátlanok.

A mi fiaink olyan páratlan vitézséggel védtek és védik a monarchia határait számbelileg többségben levő ellenségek ellen, a hátorságnak, önfeláldozásnak és kötelességtudásnak oly ragyogóan kimagasló példáit adták és adják még mindig, hogy ellenségeink mindenkor meghajtják előttük az elismerés lobogóját. Magyar vér folyt Szerbiában, a poros Galiciában, a mélabus orosz mezőkön, Montenegró fekete hegyei között és a Karsz-tok kietlen szikla-poklában. Magyar erő, magyar vitézség, magyar virtus dacol minden ellenséggel és védi meg nemcsak Magyarországot, hanem Ausztria népeinek hazáját is.

És amíg külső ellenségeink fegyverrel állva velünk szemben, becsülik bennünk a katonai erényeket, addig a monarchia határain belül élő ellenségeink ádáz módon acsarkodnak reánk, legszentebb érzelmeinkbe akarnak belégázolni, a magyar katona nimbuszát akarják mérges rágaikkal karmával szét-tépni.

Az osztrák parlamentben a délszláv képviselők írásbeli interpellációt nyújtottak át az osztrák honvédelmi miniszterhez. Ebben az interpellációban olyan vádakkal illetik az olasz harctéren, a poklok válogatott kinszenvedéseit hősiessé és türelemmel elviselő magyar harcosokat, hogy ezeknek a vádaknak hallatára ökölbe szorul a kezünk, a jogos haragtól kipirul az arcunk és menyköveket cikkázva kitágul a szemünk.

Ilyen arcátlanságot, ilyen perfid rágalmat csakis olyanoktól várunk, akik a maguk lelkiülete után hílekeznek másokról. Az irritantistáktól, a trüfistáktól, az árulóktól nem lehet egyebet elvárni, mint alaptalanul meg-rágalmazni annak a nemzetnek hadban álló és éretti is szenvedő fiait, amely nemzet hagyományos hűséggel, hagyományos vitézséggel, hagyományos lelkesedéssel állt oda egy egész világ ellen a trón és a kettős monarchia védemére.

A magyar katona mindig eszményképe volt a nemességnek, a lelki nagyságnak. Sohasem rabolt, sohasem pusztított, sohasem bántotta a védteleneket. A rablás, a pusztítás a védtelenek bántalmazása délszláv erény. Dokumentumok igazolják a délszláv vérszomjat, a délszláv alantas ösztönöket.

Mi dicsfényes homlokkal, büszkén, makulatlan lelkiismerettel állunk a történelem ítélszéke előtt, mert minket nem terhelnék olyan bűnök, mint amilyeneket a délszlávok nekünk akarnak most tulajdonítani.

Nem tudjuk, hogy politikai célokat akarnak-e a délszlávok elérni? De ha igen, akkor a kormány feladata, hogy a legnagyobb határozottsággal visszautasítsa az okvetetlen-

kedést. A csehek után most a délszlávok acsarkodnak reánk. Rájuk kell csapni úgy, kedvük a magyarság gyalázásáért.

A német kancellár nem beszél a békéről.

(Válasz ellenségeinknek.)

Saját tudósítónk telefonjelentése.

A pápa békejegyzékére tudvalevőleg mi már megadtuk a választ és fentartottuk abban a békéről már régebben és több alkalommal tett nyilatkozatainkat. Ugy Németország, mint mi, örömmel kötünk tisztességes békét, ha biztosítják zavartalan fejlődésünket. Az ellenséges államok közül eddig csak az Unió adott választ a pápának. Wilson elnök válasza olyan képmutató és annyira világosan kiordit belőle az a szándék, hogy a német nép és az ország vezetői közé ékeljen, hogy éppen ezért hatástalan maradt. — Michaelis, a német birodalom kancellárja ma foglalkozott az Egyesült-Államok elnökének csavart logikájú jegyzékével. A kancellár nem beszélt a békéről, hanem vázolta az ellenséges államokban uralkodó vigasztalan helyzetet és kellő értékére szállította a Wilson frázistömegeit.

A birodalmi gyűlés főbizottságán elhangzott beszédéről ezt jelentik:

A birodalmi gyűlés főbizottsága a birodalmi kancellár és valamennyi államtitkár jelenlétében megkezdte a külpolitikai kérdések tárgyalását. A bizottság megállapodott abban, hogy először szigorúan bizalmasan foglalkozik a pápa békejegyzékére adott válasszal és ezt követőleg Belgium kérdését tárgyalja. A tárgyalást Michaelis kancellár nyitotta meg. Beszédet mondott, amelyben Németországnak a semlegesekhez való viszonyáról szökött, amelyet az ellenséges sajtó hallatlan uszítása sem tudott megzavarni. Kijelentette, hogy az ententeval való gazdasági háboru miatt a semlegeseknek okozott szenvedéseket a legmélyebben sajnáljuk és készek vagyunk a semlegesek ellátásában résztvenni. Franciaország gazdasági és politikai nehézségei állandóan növekednek. Még jobban kiélesedik a gazdasági szükség a belső politika kísérő jelenségeivel együtt Olaszországban. Angliára könyörtelen hatással nehezedik rá a tengeralttjáró háboruak biztos sikere. A britt államférfiakat csak a nálunk támadható egyenetlenkedés reménye

birhatja rá, hogy hadicéljaikhoz ragaszkodjanak, vagy legalább olyan célokat hirdessenek, amelyek Németország politikai és gazdasági életszükségleteivel teljesen összeegyeztethetetlenek. Az Amerikai Egyesült-Államok kormánya minden eszközzel, a leghallatlanabb terrorizmussal arra törekszik, hogy a hiányzó harci kedvet a legszélesebb körökben életrekeltsse. Az Uniónak bejelentett katonai erőfeszítésével nyugodtan és bizakodva nézünk szembe. Oroszországban súlyos gazdasági válság van. Főképpen a szállító eszközök nem tudják elvégezni a reájuk nehezedeő feladatot.

A pápa jegyzékéről a birodalmi kancellár azt mondotta, hogy azt barátaink és szövetségeseink tetszéssel fogadták és ellenségeink nagy részét nyilvánvalóan zavarba hozta. Nehezen lehet megérteni, hogy a nemzetközi helyzet és nemzetközi szokások ismerője hogyan hihette valaha, hogy olyan helyzetbe juthatunk, hogy fontos kérdéseket, amelyek elválaszthatatlan összefüggésben vannak az esetleges béketárgyalásokon meg-tárgyalandó anyaggal, egyoldalu nyilatko-zattal reánk nézve közvetlenül megállapíthatnak. Minden ilyen kijelentés csak zavaró hatással lehet és csak árthat a német érdekeknek. Ha mi ilyen nyilatkozatot tettünk volna, egy lépéssel sem jutunk közelebb a békéhez, sőt bizonyára hozzájárultunk volna a háboru meghosszabbításához.

Elmondta ezután a kancellár, hogy ezidő szerint nem tehet tüzetesebb kijelentést a hadicélokról és azt sem állapíthatja meg, kik közvetítsenek.

Michaelis kancellár végül Wilson elnöknek a pápához intézett válaszával foglalkozott. Wilsonnak az a kísérlete, hogy a német nép és a német kormány között egyenetlenséget szitson, teljesen kilátástalan. A jegyzék ép az ellenkezőjét érte el annak, amit akart. Még szorosabbra összekovácsolta a német nemzetet abban, a kemény akaratban, hogy minden idegen beavatkozással elszántan és erősen szembeszálljon.

Harcok Tiroiban.

— Ujabb offenzívára készülnek az olaszok. —

Badapest, szeptember 28. (Hivatalos.)

A főhadiszállás jelenti:

A tiroli arcvonalon helyenként fokozott harci tevékenység. Egyébként sehol sem volt különösebb esemény. A vezérkar főnöke. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Sajtóhadiszállás. Az olasz Caproni-gépek látogatása Isonzo-frontunk fölött egyre gyakoribb. Repüléseik célja most kevésbé a bombavetés, mint inkább a földérintés. Csaknem órától-óra elszállanak állásaink fölött a zöld-féher-pirosra festett nagy gépek. Egy-egy pont felett való rövid kóválygás után eltűnnek. A tömeges földérintő repülő-látogatás kétségtelen jele az ellenség újabb készülődésének. A tizenegy isonzói csatából leszűrt tapasztalatok szerint bizonyosra vehető — és ezt nem hagyja figyelmen kívül hadvezetőségünk sem — hogy esetleg újabb olasz offenzíva támad. Természetes, hogy méltó fogadására minden intézkedés megtörténik. A mi repülőink és védőágvunk különben tegnap három Capronit leszedtek. A mióta *Brumovszki* kapitány tizenhét légi harc győztesen visszatért a nyugati frontról, a vezetése alatt álló vadászosztályok különösen eredményesen működnek. Munkájuk azonban nem könnyű, mert az olasz repülők bátrak és ügyesek. A Caproni-gépek is igen ellenállóak, bár káros oldaluk, hogy a velük való manőverezés nehézkos. Ujabb az olaszok Showitípusú angol gépet is használnak, amelyen többnyire kiscica pilóták ülnek.

Dühöng a flandriai csata.

Berlin, szeptember 28. (Hivatalos.) A nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati harctér:

Rupprecht bajai trónörökös hadcsoportja:

A flandriai csataterén a tüzharc déltől kezdve ismét fokozódott. Az Iperntől keletre eső terület este pergetőzár alatt állott. Itt az angolok előretöréseket intéztek, tüzünkkel és közelharcban mindkét helyen visszavertük őket. Az Ipern—Paschaudelle uton az ellenség még hatalmában tartja arcvonalunk egyes tölcseréit. A tengerparton a tüzérségi tevékenység este élénk volt. Az Artoisban az arcvonal több szakaszán időnkint szintén fokozódott a tüzérségi tevékenység.

A német trónörökös hadcsoportja:

Az Aisnetől északra és a Champagneban rossz látási viszonyok és párázás eső a nap folyamán korlátozták a harci tevékenységet, amely este azután feléledt. Felderítéseinink több helyen jó eredménnyel jártak. Verdun előtt a tüzérségi harc délután erős volt. Az utóbbi napokban sikeres harci repülések alkalmával Berthold főhadnagy 25-ik, Wüsthoff had-

nagy 22-ik és Bülow hadnagy 21-ik ellenfelét lőtte le. Wadhausen főhadnagynak sikerült tegnap egy repülőgépet és két kötött léggömböt lelőni.

Keleti harctér:

A Keleti-tenger és a Fekete-tenger közt a kölcsönös tüztevékenység csak néhány szakaszon volt a szokottnál erősebb.

Macedóniai harctér:

A Skumbi és a Struma-völgyben felderítő csatározások. A tűz csak a Monasztir-i medencében és a Doiran-tó felől délnyugatra volt erősebb. — **Ladendorff**, első főszállásmester. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Zürich. A Secolo jelenti Párisból: A flandriai fronton több mint hatezer ágyú okádja a tüzet a németek állásaira. Anglia leghatalmasabb tüzérségi tehermentője ez a flandriai fronton dúló csaták kezdete óta.

Német uralom a Balkánon.

— Nem engedik Szófiába a magyar filharmonikusokat. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Nem új dolog, hogy a szövetségeseink velünk gazdasági és társadalmi ügyben korántsem oly egységesek, mint katonaiakban. Amíg a szövetséges csapatok a harctéren vállatvetve harcolnak a közös ellenséggel, addig a front mögött és a megszállott területeken elfojtva és hangosan is sűrűn hangzik a panasz, hogy a magyarok sok mellőzés és méltatlanságot kénytelenek tűrni.

Nem akarjuk a keserű érzést, amit az ilyen eljárás okoz, még fokozni, csupán egy aránylag jelentékeny esetet közzünk, változatlanul, amint azt kaptuk:

A budapesti filharmoniai társaság elhatározta, hogy a Bolgár Vöröskereszt javára Szófiában két hangversenyt rendez és ez alkalommal Belgrádban is játszik, szintén valamely hadi jótékonyági alap javára. A kormány támogatja a társaságnak ezt a balkáni kirándulását és 20.000 koronát utalványozott személyi költségei fedezésére. Fodor Izsó, a filharmoniai társaság igazgatója a hangverseny előkészítése céljából Szófiába utazott, ahol Gesov volt külügyminiszterrel, a Bolgár Vöröskereszt elnökével és Melov dr. főmegbízottal tárgyalt a hangverseny ügyében.

A bolgárok természetesen nagyon örültek a legkiválóbb magyar zenekar hangversenyének annál is inkább, mert eddig csupa második és harmadrangú német társaságok vállalkoztak erre a fázasztó utra. Megállapodtak abban, hogy a hetven tagból álló társulat Kerner főigazgató vezetésével, Sándor Erzsivel és Balné Emillel szeptember első felében tartja hangversenyeit. Bánffy Miklós gróf is beleegyezett abba, hogy az operai tagok félbeszakítsák a megkezdett próbákat és a jótékony célra való tekintettel mindenki a legnagyobb áldozatra kész volt.

A belgrádi katonai kormányzás vállalta az utazási engedélyek megszerzését, annál szívesebben, mert a belgrádi hangversenytől is igen szép eredményeket lehetett remélni. Már minden előkészület megtörtént az utazáshoz, amikor távirat érkezett Molov dr.-tól Szófiából: hogy az ottani német hatóság nem hajlandó engedélyt adni a Balkán-vonattal, vagy pedig a

szabadságosok vonatáival való utazáshoz. A filharmonikusok az odautazásra nem is akarták ezeket a vonatokat igénybe venni, hajlandók lettek volna személyvonaton utazni, csak azt nem vállalhatták, hogy a belgrádi és szófiai hangversenyek után ugyanilyen viszontagságos utjuk legyen hazafelé is.

Fodor igazgató még egyszer leutazott Belgrádba, ahol ismét ígéreteket kapott, de az utazási engedélye csak nem jött meg. A német hatóságok megakadályozták ezeknek az engedélyeknek megadását. Így hiúsult meg a magyar filharmonikusok szófiai hangversenye, akkor, amikor például a gerai hercegség silány zenekara akadálytalanul utazhatott a Balkán-vonattal Szófiába. Ebben az ügyben Fodor Izsó a filharmoniai társaság igazgatója csak ennyit mondott: Sajnos, a dolog igaz!"

Két történet

a főhercegnő tojásairól és a bárónő monogramjáról.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Valamikor a tokaji hegyek borát vitték a habsburgi hercegi kastélyok pincéibe. Azóta egyben-másban megváltoztak az idők. Miatlant pedig csak az idők változtak meg és nem a magyar lovagiassága, jegyezzük fel a következő kis históriát, amely szintén lovagi megajánlásról szól. A hercegnők még mindig kegyes szemmel néznek Magyarországra, de most már korántsem csengő négyesiogat, tokaji bor, káprázatos bravur fakaszt örömet a hercegi kastélyok urnóiban. A főhercegnőket ugyanaz a gond aggasztja, amely ezer és ezer polgárásszonyt.

— Ma elfogyott a tojás — jelenti a főszakács a főudvarmesternek, Mária Terézia udvarában.

— Mit tegyünk? — kérdi a főhercegnő a főudvarmestert, aki a magyar kuriáról került a főhercegnő mellé szolgálattételre.

A főudvarmester nem volt rest, levelet írt Magyarországra: Mária Terézia öfensége a főhercegnőnek tojásra van szüksége... Másnap egy kis postacsomagot vitt a bécsi posta. 150, mond százötven darab tyuktojás volt gondosan fahénes közé elcsomagolva az egyszerű postacsomagban, amely el is ért a fenséges címre. Erről a főudvarmester új keletű levele tanuskodik, irván:

— Öfensége Mária Terézia főhercegnő nagyon-nagyon köszöni a tojásokat, nagyon meg volt elégedve és örülne, ha egy újabb küldeményre számíthatna.

Eddig a história, melynek utána elméláhatunk azon, mi is történt, hogy ma már a főhercegnők is pohár tokaji helyett két tojást pohárban méltóztatnak parancsolni?

A mult hét végén Rácalmánál egy elegánsan öltözött fiatal nő holttestét fogták ki a Dunából. Fekete selyemruha volt rajta, nyakában aranyláncon Szűz Mária képét ábrázoló medaillon lógott, hátlapján hét águ bárói koronával és F. R. monogrammal. Ezt megelőző néhány nappal egy budapesti rendőri jelentés arról adott számot, hogy egy hasonló öltözötű fiatal nő az Országháznál a Dunába vetette magát és eltűnt a habokban. A két rendőri adat összehasonlítása után világossá vált, hogy egy és ugyanazon személyről van szó, aki kétséget kizáróan öngyilkossági szándékából kereste a halált a Duna mélységében. Abban a hitben, hogy bárónőről van szó, a rendőrségen soha buzgóban nem nyomoztak, mint a titokzatosnak

látszó ügyben. Detektívek szaladtak szét és nagy igyekezettel keresték azokat a bizonyos szájakat, melyek az előkelő születésű szép halott kiletének nyomára vezethetnének. Rácalmáson napokig zarándokoltak az emberek a kiterített tetemhez, de senki sem ismerte fel. Tegnap azután telefonon jelentette valaki a

rendőrségnek, hogy a vízbeült nőben kétségtelesen felismert egy nőt, aki a minap tiint el a Magyar-utcai egyik zenés házából. Ezzel a fölfedezéssel aztán egyszerre szétfioszlott a legenda, melyet a bárói koronás medaillon körül fűztek a találgatók.

Joanovics Sándor

Szerbia polgári kormányzója.

Saját tudósítónk telefonjelentése.

Ugy politikai, mint társadalmi körökben azóta, hogy az Esterházy-kormány felváltotta a Tisza-kormányt, a főispáni változások legérdekesebb és a legtöbb pikáns megjegyzésre okot adó beszédtema. Különösen a temesmegyei főispáni állás körül emelkedtek magasra a találgatásoknak és kombinációknak hullámai és — mint ismeretes — Joanovics Sándor arra az álláspontra helyezkedett: ha Páris megért egy misét, akkor a temesi főispánság megéri a politikai konvertitasságot.

Joanovics kilépett a munkapártból és mégsem kellett a temesieknek, akik előbb tüntettek ellene, azután pedig visszavonták ezt a demonstrációt. Szóval még ma sem tudja senki sem, hogy tulajdonképpen ő-e a főispán Temesben és ha nem ő, akkor miért nem jön az utóda, Korossy Ferenc főszol-

gabiró, aki már egy hónapja fogadja a gratulációkat főispáni kinevezése alkalmából.

Mint teljesen megbízható forrásból értesülünk, Joanovics Sándor csakugyan távozik a főispáni állásból és a király kinevezi őt a belgrádi osztrák-magyar főkormányzóság polgári adlatusává, amely állást a herceghalmi katasztrófában tragikusan elpusztult Thallóczy Lajos báróval töltött be annak idején Tisza István gróf, aki nagy súlyt helyezett erre a kiváló sovén magyarra és Szerbia, valamint a délszláv viszonyok legalaposabb ismerőjére. Joanovics polgári kormányzóvá történő kinevezését néhány napon belül közzé teszik, mert akkorra befejeződnek a tárgyalások az állás betöltésére befolyást gyakoroló osztrák kormánnyal is.

LEGUJABB.

Erkezett éjjel 2 órakor

Az osztrák politikai válság.

Bécs. A költségvetési bizottságban tegnap hozott bizalmatlansági szavazat után a kormánytagjai Seidler miniszterelnök elnöklésével minisztertanácsra gyűltek össze, amely teljes öt óra hosszat tartott. A politikai világban egyébről sem beszélnek, mint a költségvetési bizottság tegnapi viharos eseményeiről. A német képviselők körében azt a felfogást vallják, hogy a csehek kirohanásai annál sürűbben ismétlődnek meg, minél nagyobb mértékben hatalmasodik el Kramarček és Kiofácék radikális irányzata. Attól tartanak, hogy ez a bamlasztó áramlat a többi pártokban is egyre nagyobb teret fog nyerni.

Bécs. Itteni politikai körökben a belpolitikai helyzetet nagyon válságosnak tartják. Beláthatatlan, hogy a költségvetési provizoriumra össze lehet-e hozni a szükséges többséget, mert egyelőre csak a nemzeti szövetség és a keresztény szociálisták hajlandók a provizorium megszavazására. A miniszterelnök a jövő héten tárgyalásokat fog folytatni a pártokkal, de kérdéses, hogy ez sikerre fog-e vezetni.

Berlin. Az angol és francia lapoknak azzal a hírével szemben, hogy a német kormány a Vatikánhoz szóbeli jegyzéket is intézett, a *Lokalanzeiger* illetékes forrásból nyert értesülés alapján megállapítja, hogy a német kor-

mány újabb jegyzéket, amely a belga kérdésre vonatkozik, nem küldött a szentszéknek.

Hága. A Times jelentése megerősíti, hogy a gabona a munkáshiány miatt a mezőkön rothad el.

Lugano. Turinből újabb zavargások híre érkezik, melyeknek oka az élelmiszerek hiánya. A tömeg kifosztott és felgyújtott egy templomot és egy kolostort, melyben élelmiszer volt felraktározva. A *Corriere della Sera* azt írja, hogy habár Milanóban a kenyér kilógrammját 65 centesimoért árulják, az állam minden kilógrammra 80-90 centesimo-t ráfizet.

Bécs. A *Neues Wiener Journal* jelenti az orosz határról: Pétervárott a szélső párt befolyása nőttön-nő. Kinyilatkoztatták, hogy ha kormányra jutnak, első dolguk a háború befejezése lesz. Azt mondják, hogy a szövetségesekhez azt a követelést fogják intézni, hogy kezdjék meg a béketárgyalásokat.

Amsterdam. A *Daily News* jelenti Pétervárról, hogy 48 maximalista katonából álló bizottság a direktóriumnak formulázott követeléseket adott át a békekötés tárgyában. A *Daily Telegraph* megerősíti azt a Pétervárról érkezett hírt, hogy a moszkvai katonai és munkástanács a titkos szerződések közzétételét és a rögtön békekötést követelte a kormánytól.

Stockholm. Haparandából érkezett jelentések szerint Finnország kormányzója a finn országgyűlésnek holnapra tervezett összejövetelét, tegyveres hatalommal akarja megakadályozni. Azt hiszik, hogy a helsingfors-i helyőrség meg fogja tagadni az engedelmességet.

Lugano. Az olasz lapok jelentik Londonból: Supilo agitátor, aki Olasz-

ország szolgálatában állott, agyban meghalt.

Pétervár. A most kezdődő demokratikongresszus alkalmából a katonák és munkások tanácsának lapja az *Isveztia* fejtegeti a kongresszus által megoldandó problémákat. Ezek volnának: 1. Pontos megállapítása azoknak az utaknak és módoknak, amelyek mellett a kormányhatalom és a demokratikus szervezetek őszinte együttműködése lehetséges volna; 2. Az alkotmányozó gyűlés formájának és hatalmának körülírása; 3. határozathozatal a kormányhatalom összeállításáról és politikájáról. —

Pétervár. A Reuter ügynökség jelenti, hogy Terescsenko külügyminiszter beadta lemondását. A kabinet most kizárólag szociálistákból áll.

Jutalom a tisztviselőknek.

(A háborús szolgálati idő beszámítása.)

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

A kormány az állami és városi tisztviselőket az egész közigazgatási kart rendkívüli háborús szolgálataikért jelentős jutalomban akarja részesíteni a régóta vajdó fizetés rendezés helyett, amelynek sorsa még mindig bizonytalan. A szolgálati idő és a nyugdíj igények tekintetében akarja a kormány a köztisztviselőket jutalmazni.

A pénzügyminiszterium ugyanis leiratot küldött a városok és vármegyék vezetőihez, hogy küldjenek sürgős jelentést, mennyi költés-többletet jelent, ha a kormány a tisztviselők háborús szolgálatának minden évét tizenkét hónap helyett tizenhét, esetleg husz hónapba számítja. A kormány terveze szerint úgy a szolgálati időnél, mint nyugdíj igény-nél érvényesül ez a háborús időszámítás.

A kormány és a pénzügyminiszterium egyelőre szigorúan bizalmasan kezeli ezt az ügyet és — mint hírik — be akarja várni a törvényhatóságok válaszát, hogy képet nyerjen; milyen megterhelhetést jelent ez a terv az államháztartásban. A kormány készülő tervéről *Benedek Béla*, az Állami Tisztviselők Országos Egyesületének titkára egy fővárosi hírlapíró előtt a következőket mondta el:

— Az Állami Tisztviselők Országos Egyesülete a kormány eme tervéről eddig semmiféle értesülést nem szerzett. De azért nem tartom lehetetlennek, hogy a kormány-nak van ilyen, vagy hasonló szándéka. A tisztviselői karban mindenesetre óriási örömet, keltene, ha a kormány valóra váltaná ezt a szándékát. A szolgálati időnek hosszabb beszámítása már Tisza István gróf kormánya alatt is szóba került. Körülbelül másfél év előtt történt, hogy Tisza István gróf akkori miniszterelnök egy nála járt küldöttségnek kijelentette, hogy a háborús éveknél többszörös beszámítása iránt az intézkedés megtörtént. Tudomásunk szerint azóta ebben az ügyben semmiféle jelentősebb lépés nem történt.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

* Csárdáskirályné zenéje Oláh és Társa zeneműüzletében. 6506

— Tavasz és Szerelm Schubert legújabb daljainak magyar kiadása 2 füzetben már kapható Oláh és Társa zeneműüzletében Minorita-palota.

Kühlmann államtitkár a német egységről.

Érkezett reggel 3 órakor.

Berlin. Kühlmann külügyi államtitkár szívalt fel a kancellár után. Elsősorban megadja a hírt, mintha német jegyzék volna Belgiumról. Ez az állítás egyike a legvakmerőbb lap-koholmányoknak. Az egész dolgról egy szó sem igaz. Foglalkozik ezután Asquith beszédével és megállapítja, hogy ez a beszéd egy lépésnyire sem visz előbbre azon az úton, amely Európára nézve oly fontos. Átér ezután a pápa jegyzékére. Nagy cseickedél volt, hogy a pápa békeszavát belevetette annak a harcnak a forgatagába, mely azzal fenyegette Európát, hogy véráztatta romhalmazzá változtatja át. Éppen a német népnek és a kormánynak meg van minden oka arra, hogy a pápai kuria kezdesét hálással üdvözölje. Nemcsak nemzetközi tekintetben jelentős okirat a pápának adott válaszjegyzék, hanem tisztán német fejlődésünkben is mértőföldkövet jelent. Hiszen ez a jegyzék első eredménye a kormány összes tényezői és a német parlament képviselői közös együttműködésének, amelyet elsősorban kíséreltünk meg.

Külföldön gyakran azt a legendát terjesztik, mintha Németországban a kormánynak vagy a népnek külön politikája volna. Ez határozottan legenda. Azokat a botor állításokat, mintha magában a kormány kebelében szétágazó felfogások volnának, mintha nézetkülönbségek volnának a vezető tényezők körében vagy a birodalom vezetősége és azon zseniális vezérek közt, akiknek isten segítségével elsősorban köszönhetjük, hogy Németország ott áll, ahol van. Mindezeket a híreszteléseket át kell adni a jól megeredemelt neveltségnek.

Aból az együttműködésből, amely a pápai jegyzék dolgában a parlament és a kormány között kialakult, a legjobb és a legreményteljesebb benyomásokat szereztem. A német válasz alapvonalait úgy, ahogyan a kormány előterjesztette az összes pártok képviselői előadhatókna jelentették ki. Teljes bizalommal mondhatom, hogy ellenfeleink ama kísérlete, hogy külpolitikánk alapjai tekintetében a német kormány és a német nép közét verjenek, az a fikció, mintha a német nép a külpolitika terén nem állna zárt sorokban a császár és a kancellár mellett, mint fikció és koholmány visszautasítandó.

Nekem aggályam volnának arra nézve, hogy ezen jegyzék részleteibe tanulságosan belemenjek. A pápa nagyobb komolysággal, mint megelőzően a népek közzé vetette ezt a szót: béke legyen a földön. Ez a szó, mint az elmúlt idők meséje hangzik. És még sem mese, hanem több, mint a földrajzi fogalom. Évezredekkel kialakult állapotok óhaja.

Amikor Németország ötven év előtt az európai nagyhatalmak körébe lépett, egyik oldalról sem üdvözölték. Az ötven év beigazolta, hogy Európa tovább élhet közepén a hatalmas Németországgal és hogy Németország Európa közepén hatalmasabb lesz, mint volt. Ha ellenségeink között az hiszik, hogy a történelmet hátrafelé lehet revideálni, hogy a halálosan megsemmisített Porország mellett egy határozatlan államszövetségi alakulatot lehetne életbeléptetni, úgy ezt a történelmi fantaszták illúziójának kell tekinteni.

A pápa békét hirdet a földön, de ez a béke

csak azoknak szól, akik jóhiszeműek. Addig, amíg ellenségeink abból az örületből indulnak ki, hogy eljöhet a pillanat, amikor a német népszákba öltözve, hamuval a fején vezekelni jön és melléverve a megalázó követelések kaudiumi igája alá hajtáná fejét, addig kell, hogy a kardé maradjon a szó. A német nép megvan győződve arról, hogy igazságos háborút visel, és e meggyőződésből fakad az az ereje, hogy örömmel hozza meg az óriási áldozatokat. A pápai jegyzék még egy intelem a népeknek a véres utra. Még egyszer, a döntő téli hadjárat előtt megalatott neki az a lehetőség, hogy sebeikből vérezve, de tiszta paizzsal kezdjék meg Európa újjáépítését. A legközelebbi hetek elfogadják dönteni azt a nagy kérdést, vajjon barát és ellenség, tisztelettel az erős ellenfél iránt, hüvelyébe teszi-e a véres kardot, vagy továbbra is a fegyverek döntését kívánja. Az egységes Németországot nem lehet megverni. A pápának adott válaszjegyzékünk ezt stetesíti meg és áll a német nép a sors e döntő órájában erősen és hatalmasan és mérsékeltén ép oly készen a harcra, mint valaha, vagy arra is készen, hogy közreműködjön e szónak megvalósításában: béke a földön!

Kühlman fejtegetései után a bizottság megkezdte a vitát, amelynek folyamán Michaelis a következőket jelentette ki:

— Az utóbbi hetekben az az élénken megvitatott hír, hogy a birodalom vezetősége az ellenséges államok egyikével, vagy másikával már érintkezésbe lépett és hogy ez alkalommal a német birodalom vezetősége előzetesen megszállott területeket kiürítette és ezáltal az elkövetkező béketárgyalásoknál a legértékesebb tárgyi előnyöket feladta volna. — nem telet meg a valóságnak. Megállapítottam a következőket: A birodalom vezetőségének az esetleges béketárgyalások tekintetében szabad keze van. Ez Belgiumra nézve is áll.

Eltitkolt hadinyereség egy banknál.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Nem jól csinálják egyes pénzintézetek, hogy az évi jelentésben nagyon feldicsérni igyekezzenek az üzletév kitünő eredményeit. Az Oravicabányai Kereskedelmi és Iparbank például alaposan rá fog fizetni a szószátyárkodására. Megtette azt, hogy az 1916. évről szóló jelentésében az igazgatóság nagyhangon hirdette:

— Nohát, a háború olyan jól beütött, hogy a kétes követelések tétele alatt szereplő kamatjövedelem olyan tekintélyes összegre rug, hogy hátrafelé nézhetünk az értékpapírok esetleges csökkenése folytán előállható veszteségeknek.

Amde ezt a közleményt nemcsak az érdekelt részvényesek, hanem a lugosi pénzügyigazgatóságon is elolvasták és előállt egy finanszírozási bizottság, aki belébotlott ebbe a mondatba. Szimatolni, szaglászgatni, puhatolni kezdett. Biztosra vette, hogy itt csak hadinyereség eltitkolásáról lehet szó. Faggatni és nyaggatni kezdte a pénzintézetet. Felhívta, hogy vallja be az eltitkolt háborus nyereséget. A bank azonban vitézül állta az offenzívát és a tagadás művészetével akarta a döntő üsközetet elhárítani. Azonban a pénzügyigazgatóság főléje kerek-

de. Nem hitt a szép szónak, hanem utnak indította egyik közegét, aki e napokban váratlanul betoppant a Kereskedelmi és Iparbank igazgatójának a szobájába és felszólította a könyvek bemutatására.

Az eredmény meglepő volt. A számok világyorsan tüntek elő s alig két órai munka után a finác végzett már az 1916-os évvel is. Vonat huzott a számtömeg alá és jött a meg nem cáfolható összegezés.

Az ügyes tisztviselő jóleső érzéssel dörzsölte kezét és megállapította, hogy az Oravicai Kereskedelmi és Iparbank a háború kitörésétől kezdve 1916. év végéig összesen mintegy 150.000 koronát kitevő titkolt tartalékot gyűjtött, mely kizárólag a hadinyereség be nem valloított részéből rekrutálódott.

Halál a forrázott elmében.

Saját tudósítónk telefonjelentése.

Budapestről jelentik: A budapesti új Szent János-kórház elmeosztályán halálra forráztak egy elmebeteg férfit. Az eset úgy történt, hogy az ápoló ellenőrzés nélkül otthagyta a betegét a kád mellett, a melyben még nem volt langyosra elkészítve a fürdő, hanem csak néhány ujjnyi magas, forró víz gőzölgött. A beteg egy óvatlan pillanatban belemászott a kádba és le is ült a forró vízbe, amely aztán úgy összegegette, hogy négy nap múlva belehalt sérüléseibe.

A kórház orvosai azt mondják, hogy a beteg gyógyíthatatlan volt, már abban a stádiumban, amelyben rövidesen számítani kellett a halálára. Tehát a mentés ez: ugyanis elpusztult volna. Szomorú mentés, nem igazolhatja a dolgot, amely éppen így megförténhetett volna olyan beteggel is, aki még gyógyítható. A doktorok még azzal is védekeznek, hogy a háború miatt nagy az ápolóhiány. Érdekes, hogy éppen ezt a halálos könnyelműséget olyan ápoló követte el, aki megfelelő előzetes kiképzésben részesült. A fürdőben a csapok is rosszak és a csőrendszer is hibás — mondják az orvosok, akikről nem lehet megtudni az ügy szereplőinek — az áldozatnak és ápolójának — nevét és a szerencsétlenség időpontját.

Az eset Hudovernig Károly dr. professzor osztályán történt. Megkérdezték a professzort, hogy hogyan hívták a szerencsétlen embert. Azt felelte: Nem emlékszik a nevére, cílelejtette. Még annyit jegyzett meg Hudovernig tanár, hogy a leírás napján jelentette a szomorú esetet a rendőrségnek azzal, hogy haladéktalanul indítsák meg a nyomozást.

Bartha Endre rendőrkapitány azt válaszolta a kérdezősködéésre, hogy még ez ideig nem tud semmit a dolgról. Lehetséges, hogy csak most fogják bejelenteni, de már így is mulasztás történt, mert minden ilyen súlyos szerencsétlenséget azonnal, telefon útján kötelesek a kórházak a rendőrséggel közölni.

Miniszterek tanácskozása.

Budapestről táviratozzák: Gróf Serényi Béla kereskedelmi miniszter, Mezőssy Béla földművelési miniszter és gróf Hadik János közlelmzési miniszter ma délelőtt 9 órakor megjelent a miniszterelnöki palotában. A miniszterek hosszasan tanácskoztak Wekerle Sándor miniszterelnökkel a háborúval kapcsolatos függőben lévő közgazdasági kérdésekről.

Botrány a törvényszéki palotában.

— Egy valóper következményei. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Ma délelőtt tizenegy óra tájban az aradi törvényszéki palota folyosóin tartózkodók épületes látványnak voltak tanúi. Az első emelet folyosójának az a része, ahol a törvényszék polgári tanácsának bírái dolgoznak, már kora reggeltől fogva szokatlanul forgalmas volt. A bírák valókeresetek ügyében tartottak tárgyalást és a tárgyalásokra a felek s a tanúk nagy számmal vonultak fel. Tizenegy óra tájban az ügyek legnagyobb részét már letárgyalták. Ekkor következett tárgyalásra Luptovics János Anich Lajos-utca 19. szám alatt lakó szabómester valókeresete is.

Luptovics keresetet indított, mert minden áron elakart válni feleségétől, aki pár hét óta a postánál mint szolga van alkalmazásban. Ma tárgyalta a keresetet első ízben s a mai tárgyaláson is kijelentette a férfi, hogy mereven ragaszkodik álláspontjához és feleségétől el akar válni. Ezután a bíróság Luptovicsné hallgatta ki, aki kijelentette a bírónak, hogy nem hajlandó elválni férjétől. A valomásokról a bíróság jegyzőkönyvet vett fel s ezután a felek eltávoztak a tárgyalóteremből.

Luptovicsné elől haladt a folyosón, izgatottan és kipirultan sietett utána a férje. Az emeletről a földszintre vezető lépcsőn a szabómester utolérte feleségét, megállította és hangos szóval vonta felelősségre. Az asszony izgatottan felelt férjének, aki egyszerre előkapta vastag bőrből készült kutyakorbácsát és elkezdte verni a feleségét. Hangos sivalkodás és ostorcsattogások zaja verte fel a törvényszéki épület csarnokát. Az asszony menekülni igyekezett támadója elől, de a férfi követte őt. Luptovicsné lerohant a lépcsőn, majd mikor látta, hogy nem tud menekülni a férje elől, a másik lépcsőn mely az épület másik oldalára vezet, felszaladt.

Férje azonban mindenütt nyomában volt s hatalmas ütésekkel mért az asszonyra, aki többször felbukott, majd ismét felugrott és rettentés sikoltozásokkal menekült tovább.

A bírák s az ügyvédek kirohantak a tárgyalótermekből s hivatalos helyiségeikből, de senkisért a tajtékzó ember közelébe menni, mert féltek, hogy a férfi rájuk fogja vetni magát. Számtalan szemtanúja volt ennek a kínos jelenetnek, de a férfi tovább verte és ütötte feleségét, aki végül eszméletlenül bukott le a lépcsőn. A férfi még ekkor se hagyta abba az ütögetéseket, hozzá rohant s így akarta tovább ütlegelni.

Ekkor már a törvényszéki szolgák is előkerültek, akik a bírákkal és ügyvédekkel együtt megrohanták a dühöngő férfit és lefozták. Az asszonyt bevitték az egyik hivatalba, majd mikor eszmélethez térítették, kocsin a rendőrségre szállították. Itt Véber Árpád rendőrfelügyelő előtt feljelentést tett férje ellen. A rendőrfelügyelő a véresen összevert asszonyról, akinek arca és teste tele volt a verés nyomaitól, Hecht Arnold dr. t. b. főorvossal látellelet vétetett fel. A férfi ellen pedig megindították az eljárást.

Továbbképző tanfolyam aradi urinők számára.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Az aradi előkelő hölgy társadalmát igen közelről érdeklő rokonszenves kultúrterv megvalósításán fáradozik *Biró Sándor dr.* az aradi főreáliskola tanára számos aradi kultúrtervezővel együtt. Tervük még ugyancsak csak a kezdet stádiumában van, azonban már most is

érdemes vele a nyilvánosság előtt foglalkozni, mert valóban magasabb rendű célokat igyekezik vele szolgálni.

Biró dr. külföldi példákon elindulva, arra a helyes megállapításra jutott, hogy Aradon is szükséges és célszerű volna az intelligensebb nők számára ugynevezett továbbképző tanfolyamot rendezni. A tanfolyamnak nem lenne nyilvánosiskola jellege és semmiféle hivatali pályára nem képesítene, hanem csupán azt akarná elérni, hogy az Aradon igen jelentékeny számmal található uriférfaságok hölgytagjai folytathassák ismeretkörüik gyarapítását és ne kelljen elfelejteniük azt, amit évekkor ezelőtt a középiskolákban elsajátítottak.

Természetesen nem csupán a középiskolai anyag megismétlése töltené ki a tanfolyam órarendjét, hanem a középiskolai ismereteken fölépített tudás gyarapítandó, a műveltség megszerzésének legújabb eszközeit is bemutatnák a hallgatóság előtt. Nem egyoklatu háztartási és nevelési problémákat fejtegetnének és nem csupán ebből az eszmekörből választanák az előadók témáikat, hanem a technika, a természettudomány, a földrajz, a művészet, a társadalomtudomány stb. új kutatásainak eredményeit is megismertetnék a tanfolyam növendékeivel.

A szervezőknek az a véleménye, hogy Aradon igen számos intelligens, képzett hölgy található, aki kész örömmel hallgatna hetenkint öt-hat olyan órát, amellyel a középiskolában abbahagyott ismereteit kiegészíthetné, látókörét kibővíthetné és tudását gyarapíthatná. A háború következtében ugyanis megcsappant a lehetősége annak, hogy még a legvagyonosabb osztályhoz tartozó hölgyek is sűrűn elutazhassanak Aradról. Így aztán a legjobb műveltségű család hölgytagja sok felesleges idővel rendelkezik, amelyek nem szívesen töltenek el könnyű és üres szórakozással és ha alkalom, vagy

„Csirkefogócsiny“.

— Az angol királyt kigunyolta egy angol író. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Shaw Bernard új szindarabot írt. A nagy angol drámaíró új darabjának *A windsori vigurak* a címe, műfajára nézve: szatirikus komédia. Shaw új színpadi műve, amelyről az európai kontinensen eddig semmit sem tudtak, a minap jelent meg az angol könyvpiacra és a londoni sajtó a szokott kicsinyléssel fogadta. A *Times* azt írta róla, hogy „szemtelen tréfa“, a *Daily Mail* pedig „csirkefogócsiny“-nek nevezi, csak *De Valera*, a nemrég megválasztott ir képviselő állott Shaw mellé és új darabját „mesteri szatirának“ itéli, amely „méltóan állítható Aristophanes legremekőbb alkotásai mellé.“ Shaw tényleg példátlan vállalkozásba kezdett: új darabjában az angol királyt és az angol királyi házat csufolja ki.

Az új Shaw-komédia színhelye: a windsori királyi kastély. A király — így kezdődik a darab — vigasztalhatatlan, mert a francia fronton, az egész hadsereg előtt lezuhant a lóról és egy bölesőben hozták haza Angliába. Utjában a királyt az egész angol flotta elkísérte, hogy megóvja a tengeralattjárók torpedóitól és a repülőgépek bombáitól. Ez azonban semmit sem használ; a király tekintélye oda van, az udvarnagytól a legutolsó cipőtisztítóig mindenki lenézi őfelségét, aki végül is kénytelen maga kiszolgálni magát: kénytelen az ebédjét maga a konyhából elhozni és a vízve-

zeléket sajátkezűleg megereszteni, ha egy pohár vizet akar. Közben egy kis baj is történik: a király nem tudja, hogyan kell bánni a vízvezeték csapjával, ott tesz-vesz a cső körül, amikor az elzárt csőből hirtelen megered a víz és hatalmas sugarat lövel a király felsőges arcába.

Mulatságos az a jelenet is, amely a con-naughti herceg, canterburyi érsek és a lord-kancellár között folyik le. Az előkelő méltóságok azon tanakodnak, hogy vajjon tényleg az igazi király ül-e a trónon, vagy pedig valami trónbitorló bitorolja-e a hatalmat? Egyikük azt állítja, hogy mióta Miklós cár és György király — akik tudvalevőleg hasonlítanak egymáshoz — találkoztak, egyáltalában senki sem lehet bizonyos afelől, hogy tévedésből nem-e cserélték ki trónusukat? Bizony könnyen meglehet, hogy az angol király Pétervárott ül és a jelentéktelen windsori uralkodó nem más, mint az orosz cár.

Az urak úgy határoznak, hogy elhivatják az orosz cárt. De mi történik akkor? Akkor két orosz cár lesz? Vagy két angol király? És mi történik akkor, ha Miklós cárt távollétében, in contumaciam, halálra ítélik Oroszországban? Melyiket kell akkor hazaküldeni, hogy felakasszák? Csak két megoldás lehetséges: mind a kettőt ki kell szolgáltatni, vagy pedig mind a kettőt — megtartani! Az utóbbi megoldás még rosszabb mint az első és súlyos bonyodalmakra vezethet.

Az előkelő méltóságok végül is egy kártyavetőhöz fordulnak tanácsért, aki azt ajánlja,

hogy küldjék az angol királyt ismét Franciaországba. A királyt tényleg felültetik egy tankra, ami ismét nagyon emeli a tekintélyét. Ezután következik a darab főrésze.

A királyból új embert akarnak faragni, egész multját el akarják törölni. Ugy tesznek vele, mintha újjászületnék, de mint felnőtt ember születnék újjá, szakállal és bajusszal, mint valami mitológiai lény, aki készen, teljes fegyverzetben ugrik ki a Jupiter fejéből. A király újjászületik, megkeresztelik és új nevet kap a keresztségben. Windsor: ez az új neve, így fogják hívni ezentúl. És a windsori vigurák összefogóznak és vidám körben táncot lettenek az új uralkodó körül...

Az új Shaw-komédia utolsó felvonásában György király álmában megjelenik I. Lipót és II. Lipót belga királyok szelleme. György király rémülten ébred fel. Hála Istennek! Csak álom volt! Ekkor azonban megjelenik Albert belga király, kivont karddal odalép az angol király ágyához és ráivall:

— Miért szőgyeled a nevemet? Vagy talán azt kívánod, hogy megtagadjam apámat, nagyapámat és rokonaimat? Azt hiszed, hogy gyermekeimet egész életükre nevetségessé fogom tenni és „Windsor“-nak nevezem őket?

Nagy kibéküléssel végződik Shaw új darabja, amely oly nevetségessé teszi az angol királyi családot, hogy talán az angol király még a trónját is elvesztené, ha — a cenzura megengedné, hogy előadják

mód kínálkozik az üres időnek mely tartalommal való kitöltésére, úgy a legtöbb művelődni vágyó hölgy hajlandó megragadni a kedvező alkalmat.

A tanfolyam előadói részben középiskolai tanárokból, részben a szabad pályán működő, de nemcsak oklevéllel bíró mindkét nembeli társaságokból kerülnek ki és mindenesetre olyan egyének ünénnek a katedrára, akiket a tanulni vágyó urhölgyek örömmel hallgatnak. A tanfolyam megszervezése valószínűleg rövid időn belül megtörténik és Arad új, a magyar vidéki városokban eddig ismeretlen kultúrtevénytényezővel lenne gazdagabb.

„Borzasztóan hatott rám...” (Góthné az emlékezetes kritikáról.)

— Fővárosi tudósítónktól. —

A „Féltékenység” premierje lezajlott és a közönség elragadtatással honorálja az orosz darabot és előadását, amelynek Góthné-Kertész Ella alakítása a középpontja. A művésznő a közönség osztatlan elismerésében kapja minden előadáson a kárpótlást a bírálatért, amely érte.

— Talán még soha nem készültem szerepre annyi lelkes ambícióval, mint Jelena szerepére, — mondotta Góthné-Kertész Ella, amikor egy héttel az emlékezetes premier után kérdezősködtünk érzéseiről. — Kimondhatatlan sok munkám van ebben az alakításban. Hetekig próbáltunk végre elérkezni a főpróba napjára. — Óriási közönség a nézőtérben, — mondhatom, nagyon jól ment minden. Éreztem, hogy retszem az embereknek, a kollegáim sorra jöttek gratulálni, idősebb és tekintélyes színházi emberek kerestek fel és tetszésüknek adtak kifejezést... Nagy sikerem volt. És mikor a főpróba után hazafelé tartottunk, az én legszigorúbb kritikusról: a férjem is azzal bókol nekem, hogy ezuttal semmi kifogása sincs ellenem. Tökéletesen meg van elégedve velem. Boldog voltam.

— No és aztán jött a másnap, a mult hét keddic, a premier napja. A délelőtt nyugodtan telt el, délután két óra körül leküldtük a szobalányt, hogy mint minden nap, hozza fel Az Eset-et. Gyanutlanul vettem kezembe a lapot és rögtön megakadt a szemem a „Féltékenység”-ről és az előadásáról szóló bírálaton. Jól tudtam, szigorú lesz a kritika, mint máskor, mindig — ez a kritika azonban mégis csak váratlanul ért. Bemutató előtt, amikor a közönség még nem is látta sem a darabot, sem az előadását, ez rendkívül elítélő kritika volt, amely semmibe se vette az én legnemesebb törekvéseimet és semmibe se vette az én életem legkomolyabb munkáját! Soha nem vártam annyira, hogy elismeréssel méltassák a munkámat, mint éppen a „Féltékenység” premierje alkalmából, — és éppen akkor ért ez a súlyos bírálat!

— Lehet, hogy nem hatott volna rám annyira az a kritika, ha olyan hatalmas fizikai s lelki munka nem előzte volna meg a premiért. Borzasztóan hatott rám, annyi bizonyos. Vasidegeim felmondták a szolgálatot... Soh' se mertem volna hinni, hogy én miattam, az én betegségem miatt elmaradjon egy előadás! De nem tudtam játszani, pedig a legnagyobb nyugalommal játszottam volna, ha ez a borzasztó dolog nem ér!... Nagyon fáj hogy ez megtörtént.

— Azóta azonban, hála Istennek, jóra fordult minden. Nagy a siker és én bőségesen kárpótolva vagyok. Talán még soha életemben nem kaptam annyi levelet a közönség köréből, mint mostanában; de kedves és elismerő levelek tömegével halmoztak el kollegáim is, még pedig nemcsak barátaim, hanem azok is, akikről azt hittem, hogy eddig távol állottak tőlem. Ez az én legkedvesebb elégtétel.

Vilmos császár erdélyi látogatása.

Saját tudósítónk telefonjelentése.

Romániai utjáról visszatérőben, amelyről most adja ki egymásután a félhivatalos jelentéseket a berlini Wolff-ügynökség, Vilmos császár ellátogatott kedden Brassóba és közel egy teljes napot töltött a városban, amelynek lakossága, bár a császár teljes inkognitóban érkezett, lobogódisszal és lelkes ovációkkal üdvözölte a fejedelmi vendéget.

A brassói látogatásról az alábbi részleteket jelenti tudósítónk:

A császár autombilja reggel háromnegyed 9 órakor indult el Predeálról és 35 perccel később, 9 óra 20 perckor érkezett a Fekete-templom elé, amelyet öfelsege megakart tekinteni.

A meghívott közönség kalaplengetése, harsány hoch! és éljen! kiáltások közben valószínű virágosó hullott a császár autójába, amelyből a fejedelmi vendég, fenséges kísérelével együtt fiatalos rugékonysággal szállt ki. A császár daliás, férfias alakján, nem fogott az idő vasfoga. Sorra szólította meg a fogadásra megjelent urakat és különösen sokat és rendkívül szívélyesen beszélgetett Herfurth Ferenc püspökhelytessel és Mikes Zsigmond főispánnal, aki azután egészen távozásáig állandó tolmácsa maradt a császárnak. A templomi aktus, amelyre a közönséget nem bocsátották be, körülbelül fél óra hosszúság tartott. A császár azután a főispán és az alispán kalauzolása mellett látható, nagy érdeklődéssel tekintette meg a Honterus udvaron nemzeti viseletben felsorakozott száz és csángó leányokat.

Ezen aktus folyamán kedves epizód játszódott le.

Mikor a császár Mikes Zsigmond gróf főispánnal az oldalán a csángó nemzeti viseletet nézegette, József főherceg, aki német tábornoki uniformisban volt, magyar nyelven szólított meg egy leányt, aki meglepetésében habozva szólt a főherceghez:

— Hát honnan tetszik tudni magyarul, hiszen német ruhája van!

— Van nekem ilyen is, olyan is, — válaszolta mosolyogva a főherceg.

A császár azután József főherceggel az autóba szállt és a közönség lelkes ovációi között elrobogott a várba, ahol már várta Wild vezérkari százados, aki előadást tartott a Brassó visszafoglalására vezető harcokról.

A császár hét autót betöltő kísérelével a Felegvárba ment. A Karolina kapunál öreg magyar népfölkelők feszes Vigyázz! állásban, a várudvarban pedig — az autójából kiszálló császárt — Kessler főfoglár alig 3 éves, fehérbe öltözött bájos kis ikerleányai fogadták két hatalmas virágcsokorral. Miután a virágcsokrokat átvette és átadta azokat megőrzés céljából hadsegédjének, a hatalmas császár lehajolt a kicsinyekhez és velük pár percig elcsevegett. Megsimogatta arcukat, majd kezét fogott velük és édesatyjukkal s azután József főherceggel és kísérelével körüljárta a várudvart.

A vár megsemmisítése után kimentek a keleti várók sarkán levő löporraktárhoz. Itt egy vezérkari megfigyelőhely várta a császárt; egyszerű fehérre gyalult asztalon, valamint a falon is térképek, egy tábori állványos látszó. Wild József vezérkari százados minuciózusabb precizitással előadta az

oláh betörés előtti katonai elhelyezkedésünket, valamint a brassói csata lefolyását, a város és környékének visszafoglalását.

Említésre méltó az a kis epizód is, ami az előadás alatt történt ami Vilmos császárt mint embert is jellemzi. Ugyanis előadás közben Wild százados a löporraktár faláról le akarta venni az egyik térképet, hogy az alatta levő folytassa a térképmagyarázatot. E közben az egyik rajzszög, amivel a térkép a falra volt erősítve, leesett a földre, amit Wild talán nem is vett észre és a figyelmes császár, hogy Wild előadásának folytonossága meg ne zavartassék, lehajolva, felvette a kis rajzszöveget és átnyújtotta a századosnak.

Az előadás után körüljárta József főherceggel, Wild századossal és kísérelével a várfal alatt levő sétányon a várat és nem győzött eléggé betelni a vidék szépségeivel, aminek nem egyszer kifejezést is adott. Azután József főherceggel autójába szállt és kísérelével együtt a főpályaudvarra hajtatott.

A német császár brassói látogatásának programjában a harmadik programpontra tisztán katonai mozzanat volt: a vasúti pályaudvaron lefolyt szemle és kitüntetések kiosztása. Kévéssel 10 óra előtt felállott a pályaudvaron egy rohamzászlóaljnak három szakasza. A zászlóalj két szakaszában 129 német, a harmadik szakaszban 63 osztrák-magyar válogatott, friss harcos állott fegyverben és sisakosan.

A pályaudvar balsarkában helyezkedett el a német császár nevét viselő 7. számú nagyváradi huszárezred tiszti és legénységi küldöttsége.

A kitüntetendő német katonák, akiket a Romániában harcoló csapatokból hoztak ide, három csoportban voltak elhelyezve.

Az autombilból kilépő császár a rohamcsapatokhoz közeledve, harsány hangon üdvözölte katonáit:

— Morgen, Kameraden!

A katonák kemény hangon viszonzták:

— Morgen, Majestät!

Erre a császár kísérelé által követve végig ment a rohamcsapatok arcvonala előtt.

Amint a 7. huszárezred küldöttsége elé lépett a császár, az ezred parancsnoka, báró Berg Hermann megtette jelentését, amit sorra követett a küldöttség tisztjeinek bemutatkozása. Vilmos császár a bemutatkozás után minden egyes tiszttel hosszabb ideig elbeszélgetett és személyesen nyújtotta át nekik az I. illetve II. osztályu vaskeresztet.

Azután a legénységi küldöttség elé lépett a császár s az ezredparancsnok által az egyes altisztek fegyvertényéről elmondott jelentés után kezét szorított hirneves huszárezredérek küldöttjeivel egyben átnyújtotta Rédei Lajos szakaszvezetőnek és Burle Mihály huszárnak a porosz harci érdemkeresztet. A küldöttség többi tagjai már előbbi időkben megkapták ezt a kitüntetést.

Most a frontról bevezényelt német katonákra került a sor. Mintegy 150 német és három osztrák-magyar harcos díszített fel a császárt a vaskeresztel.

A katonai aktrát a rohamcsapat díszítte be.

A magas vendég látogatása alatt legkisebb zavaró incidens sem fordult elő, egy, két kedves, inkább mulatságos, mint hántó epizód eltekintve. Így például a Cell palota előtt defektus történt. A császár autója körülbelül tíz percig vesztegelt az utcán, miatt az elpatant pneumatik kerekét leszerelték és ujjal cserélték fel. Ezen idő alatt a császár zavartalanul beszélgetett a mellette ülő József főherceggel.

A második epizód, amely megmósolyogtatta a császárt is, az állomás épület

előtt történt. Miközben a császár az előtte felvonuló katonákat dekorálta, néhány lépésnyi távolságra ettől az aktustól, a Predeal szálló elkerített udvarán leszakadt egy hevenyészett deszka-állvány, amelyről katonák nézték az ünnepélyes dekorálást. A katonák a földre pottyantak és nevettek. A császár a nagy roppanásra odanézett és szintén elnevette magát.

A császár délután Törösvárra rándult kíséretével, ahol elmagyarázta magának a Brassó körüli harcok lefolyását.

határozott kijelentésétől, hogy a feleségét is magával hozta a hosszú utra. Hogy más városokba is ellátogatott báró Spitzmüller, ennek az az egyszerű magyarázata, hogy megakartá ismerni a magyar városokat. Egyebekben, mikor felkerestük, Arany János balladáit olvastatót fordításban és a legnagyobb elragadtatással beszélt Brassóról, ahol heteken át nagy-szerűen érezte magát.

Báró Spitzmüller ma este elutazott Brassóból.

Návay a pártok tülekedése ellen.

— Sajdt tudósítónk telefonjelentése. —

Návay Lajost a magyar közélet olyan férfianak ismertük mindig, akit a nemes magyar hagyomány és a gyors útemben való haladás szelleme egyforma erővel hat át, anélkül, hogy ez a két erény bármikor összeütközést támasztott volna lelkiületében. Návayt a demokratikus átalakulás vágya külön politikai állásra szelította olyan időben, mikor a köztudat még idegenkedett a nép szélesebb rétegeivel való összeműködéstől, de az első között volt, akiknek tanácsát ötsége a nagy terveszmék megvalósítása küszöbén meghallgatta.

Az újabb események megint oldalt állították s ő keserűség nélkül vonult el földelaki birtokára. Nem volt elég hegyes a könyöke, nem tudott oly szerencsésen öklözni és tülekedni, mint hatalomra került vetélytársai, akikkel ő csak tudásban, tekintélyben, parlamenti műveltségben állja a versenyt. Nyugodtan vonulhatott félre, lelkiismerete tiszta: ő már 1898-ban hirdette, hogy Magyarországon a választójog demokratikus kiterjesztése a sürgősen megoldandó kérdések közé tartozik. Nem neofita ő, nem alkalmi demokrata, nem konjunktura-választójogos. Mert, ahogy vannak hadimilliomosok, vannak hadipolitikusok, hadidemokraták is.

Az újdonsült radikálisok tülekedéséről mond most kemény ítéletet Návay. A demokratikus megújodást épen azoktól a pártoktól és párt-csoportoktól félti, amelyek a haladás jelzava alatt csak a pártoskodást folytatják. Amíg — mondja Návay — ez a szellem dominál, hia beszéd új, nagyarányu politikáról beszélni. Ezek a szavak igen súlyosak. Návay, nagy távolságban a napipolitikától tisztán látja, hogy a kormánypárti kisebbség csoportjai visszavonást és rontást visznek bele a magyar közéletbe. Látja, hogyan csöppentek miniszteri, államtitkári és főispáni székekbe olyanok, akiknek a demokráciához soha életükben semmi közük nem volt, akik csak jelszónak használják fel a népet, mert ezzel mindenkor könnyű volt a hatalom paripáját megnyergelni, — de akik keveset törődnek a nép jobb élelmzésével, türehtetlen terheinek megkönnyítésével.

Návay bizonyára az ellenkező vélemények üldözésére, a vidéki hajszákra, a szajántai esetre, a tordaaranyosi presszióra, a lehetetlen gazdasági rendeletekre, a zárórán tul való hangos mulatozásokra gondol — és kétségbeesetten kiált föl: hia beszéd ilyen körülmények között új, nagyarányu politikáról beszélni.

Mi pedig hozzátehetjük: az Esterházy-kormánytól a tehetségek, a munkásemberek korszakát vártuk. És soha ennyi műkedvelő nem ült az ország nyakát, mint most. Wekerle pénzügyi zsenije és Vázsonyi demokratikus meggyőződése szinte elmerül a tülekedés, a dilettantizmus lárájában.

Bizonytalan az aradi tanítóképző megnyitása.

(Izgalmak a kultuszminiszter leirata miatt. — Az aradi tanítóképző miniszteri biztosa.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Jelentettük már, hogy Mangra Vazul érsek metropolita vezetésével a magyarországi görög keleti román püspökök felkeresték Apponyi Albert gróf kultuszminisztert és arra kérték: enyhítse a román tanítóképző intézetekkel szemben kiadott súlyos rendeletét és tegye lehetővé eme tanintézetek megnyitását. Akkor olyan hírek terjedtek el, hogy a miniszter és a román egyház között békés megegyezés jött létre, mert Apponyi gróf nem ragaszkodott a román főpapok által legjobban kárhoztatott intézkedéshez, tudniillik, hogy a tanítóképezdek tanári karának egyrészt a magyar kormány nevezze ki. A közvélemény már úgy tekintette ezt a kérdést, mintha simán elintéződött volna. Az aradi görög keleti román szentszék mai ülésén derült ki azonban, hogy a megegyezés valószínűleg felborul.

A kultuszminiszter ugyanis időközben ki-nevezte a román tanítóképezdek mellé azokat a miniszteri biztosokat, akik a jövőben a leg-szigorubb ellenőrzést fogják gyakorolni ez intézetek fölött. Az aradi tanítóképezdehez Brendörfer Jánost a budapesti István-uti gimnázium tanárát, a karánsebesi tanítóképezdehez Kalikbrenner Jánost, a karánsebesi gimnázium igazgatóját, a nagyszebeni tanítóképezdehez pedig Barabás Endre gimnáziumi igazgatót nevezte ki a vallás és közoktatásügyi miniszter.

Apponyi Albert gróf már ki is adta a működési utasítást ezeknek a miniszteri biztosoknak és ezt a huszonnégy oldalra terjedő leiratot megküldte a görög keleti és görög katolikus szentszéknek is, amelyek a tanítóképezdek fentartják. Az utasítást azért küldte le a miniszter, hogy a szentszékek tudomást vegyenek róla és ehhez alkalmazkodjanak úgy, ök, mint a tanítóképezdek tanárai.

A leirat szerdán érkezett meg Aradra és Pap I. János román püspök ma délelőttre összehívta a szentszék tagjait, hogy a további teendőket megbeszéljék. Az ülésen a püspök elnökölt és tíz szentszéki ülnök jelent meg, többek között ott volt Oláriu József dr. a tanítóképezdevel kapcsolatos román papnevelő intézet új igazgatója is. A huszonnégy oldalra terjedő leiratot a szentszéki titkár három órán keresztül ismertette. Megállapították a jelenlévők, hogy

a leirat az Aradra költöző és állandóan a román tanítóképezdeben foglalatokodó miniszteri biztosnak olyan hatás és jogkör biztosít, amelynek elfogadásra csak az autonomia megcsorbításával volna lehetséges. A miniszteri biztosnak abszolút cselekvési szabadságot engedélyez a leirat és ez mélyen sértene úgy a növendékek mint a tanári kar önértetét.

A szentszék ma még nem határozott afé-

lett, hogy elfogadja-e ezt a miniszteri utasítást. Amennyiben nem fogadja el, akkor a passzív reszisztencia álláspontjára helyezkedve

nem nyithatja meg a tanítóképezdet.

Ha elfogadják a miniszteri biztos működését szabályozó szigorú miniszteri leiratot, akkor már október elsőjén megnyitható a tanítóképző intézet. (A tanítóképezdevel kapcsolatos papnevelő intézetet már e hó 17-én megnyitották a Batthyány-utca 2. szám alatt és itt működnek esetleg a tanítóképző is.)

A ma délelőtti izgalmas ülés határozat nélkül ért véget. A püspök valószínűleg keddre, vagy szerdára újból összehívja a szentszékét és ez alkalommal fognak dönteni a tanítóképezde sorsa fölött. Érdekes, hogy a miniszter ezt a terjedelmes utasítást nem küldte meg az érsek-metropolitának, hanem csupán a tanítóképezdeket fentartó szentszéknek. Valószínű, hogy valamennyi román szentszék egyenlő álláspontot foglal el és így a román tanítóképezdek alighe nyílnak meg ez évben.

Miért járt a volt osztrák pénzügyminiszter Magyarországon?

Sajdt tudósítónk telefonjelentése.

Báró Spitzmüller Sándor volt osztrák pénzügyminiszter, akinek neve a legutóbbi osztrák kormányválságok folyamán sűrűn szerepelt a miniszterelnök jelöltek között, néhány hét óta Magyarországon tartózkodik. Itt tartózkodása folyamán megfordult különböző városokban, több napot töltött többek között Nagyváradon is, azonban már hetek óta kizárólag Brassóban időzik.

Az osztrák exminiszter magyarországi tartózkodása kapcsán úgy a vidéki, mint a fővárosi lapok hasábjain különböző kombinációk merültek fel, amelyek főleg két gazdasági akcióval hozták összefüggésbe báró Spitzmüller magyarországi útját: a földgázkérdéssel és egy Kolozsváron, vagy Nagyváradon létesítendő alumíniumolvasztó gyár létesítésével.

Báró Spitzmüller brassói tudósítónknak a következőket mondotta:

— Kérem, írják meg, hogy minden a nevemmel és magyarországi tartózkodásommal vonatkozásba hozott üzleti miszsió, alaptalan találgatás csupán. Magyarországi utam, illetve brassói tartózkodásom célja: a román fronton harcoló fiam meglátogatása. Semmi egyéb! Semmi egyéb!

Az ex pénzügyminiszter ismételen hangsúlyozta előttünk, hogy a világon semmi más célja nem volt brassói tartózkodásának, mint a fia meglátogatása, amit az is igazol, eltekintve

H I R E K.

Az Aradi Közlöny mai számához postaltalványt mellékelünk és tisztelettel kérjük vidéki t. előfizetőinket, az előfizetési díj melletti szíves beküldésére, nehogy a lap rendszeres küldése fennakadást szenvedjen.

— **Délszlávok ragalma a magyar katonák ellen.** Bécsből telefonálja tudósítónk: Tegnap este a képviselőházban interpellációt nyújtottak át a honvédelmi miniszternek, amelyet az összes délszláv képviselők aláírtak és amelyben azt kérdik a minisztertől, van-e tudomása arról, hogy az Isonzofronton egyes csapatrészek, főleg magyarok a leghihetlenebb kihágásokat követik el. A katonák mindenfelől lopnak, pusztítják a mezőket és a szántóföldeket és a földbirtokosokat kövekkel, sőt fegyverrel is fenyegetik. Az interpellálók kérik a minisztert, járjon közbe a főhadvezetőség-nél, hogy ezek az állapotok véget érjenek.

— **Károlyi Mihály Svájába utazik.** Budapestről jelentik: Károlyi Mihály gróf egy-két nappal ezelőtt érkezett Budapestre Parádáról. Hétfőn három heti tartózkodásra Svájába utazik. Utja a Bernben összeülő nemzetközi békeértekezlettel áll összefüggésben. A békekonferencia október 15-én kezdődik.

— **A munkapárt az indémnitás vitájában.** Budapestről telefonálja tudósítónk: A kormány által a képviselőház elé terjesztendő indémnitási javaslat felett élénk vita készül. A nemzeti munkapárt tagjai közül többen készülnék hozzászólni a javaslatához, úgy, hogy a vita valószínűleg kimeríti az egész rendelkezésre álló négy 8 órást. A nemzeti munkapártban külön bizottság rendezte a vitát és szólítja fel a tagokat a részvételre. A vita során felszólal Tisza István gróf is, aki egy-két nappal az ülésnek megkezdése előtt hazajön Budapestre.

— **Egy óráig bombázták Londont.** Berlinből táviratozzák: A Politiken londoni tudósítása szerint a németek legutóbbi légi támadása Anglia ellen egyike volt a legnagyobbaknak. A németek most a holdvilágos éjszakát használták fel a támadásra. Az elhárító csapatok csillagbombákkal megvilágították az eget és hamar felismerték a támadókat. Száz meg száz ágyú okádta a tüzet, a levegőt ellepték a berregő repülőgépek. Az ágyúk dörgése és a golyók hangos robbanása összevegyült súlyos bombarobbanások dörgésével. A közönség éva-tos viselkedése folytán csak hat ember halt meg és husz megsebesült, csaknem valamennyien kíváncsiságuk és könnyelműségük áldozatai. — **A Berlingske Tidende** londoni tudósítója a támadást kétségtelenül egyik leghatalmasabbnak és leghosszabbnak mondja. Az időjárás nagyon kedvezett a repülőknél. A támadás több mint egy óra hosszat tartott és a bombavetés időnként szokatlanul intenzív volt. A repülők nyilvánvalóan igen magasan jártak, mert senki sem látta őket. Az angol repülőgépek fényoszlopokkal is el voltak látva és támadásra készen voltak. A sikeres támadás után smét az az óhaj nyilvánul meg Londonban, hogy angol repülőrajok intézzenek megtorló támadásokat német helységeik ellen.

— **Katonai kitüntetés.** A király az ellenség-gel szemben tanúsított vitéz és eredményes magatartása elismerésül **Taufar Miksa** 4. lov. tábori ezredbeli őrnagynak a vaskorona-rend 3. oszt. a hadiékítménnyel és kardokkal adományozta. **Taufar Miksa** évekként ezelőtt a kassai miklósi tüzérek-nél szolgált és kedvelt tagja volt az aradi társaságoknak.

— **A Neuman Testvérek cég a honvéd tisztekért.** A Neuman Testvérek cég, amely minden hazafias és jótékony célú mozgalom támogatóinak legelső sorában kíván magának szerepet, a rokkant honvédtisztek, valamint az elesett hősök özvegyeinek, árváinak gyámolítására szolgáló Szurmay Sándor alap céljaira ma tízezer koronát adományozott.

— **Kapuzárás kilenckor.** Kisváros vagyunk. Évszázados, kopott hagyományokat őrizünk. Nekünk aradiaknak terminus Szent György napja, terminus Szent Mihály napja. Valamikor ez volt a cselédszerződés határideje. És mi vigyázunk, hogy divatját ne mulja ez a két dátum. Holnap köszönt ránk Szent Mihály, ma tehát már a városház tornyának harangja nem tűz, hanem kilenc órakor kondult meg este, ami azt jelenti, hogy a kapukat kilenc órakor kell bezárni. Száz esztendővel ezelőtt, amikor a tyukenyésztés jobban virágzott Aradon, ilyenkor pihentek le a tyukok. Vigyázni kellett a nyugalmukra. De most? Most csak a ház mesterek klubja örvend neki, mert a korai zárás tetemes drágasági pótlékot jelent a derék házfelügyelőknek. Azt hisszük, nincs még egy nagyváros Európában, ahol este tíz óra előtt kell zárni a kapukat. Aradnak ez marad speciálitása.

— **Budapest alpolgármestere meghalt.** Fővárosi tudósítónk telefonálja: **Festetich Géza** gróf Budapest másod-alpolgármestere ma hirtelen meghalt. Egy év óta szabadságon volt súlyos betegségének gyógyítása végett. Utóbbi időben a gróf állapota megjavult. Ma délelőtt közvetlen halála előtt sétára akart indulni, de még lakásában rosszul lett, szívszélhűdés érte és nyomban meghalt. **Festetich Andor** gróf a Nemzeti Színház volt igazgatója fivérének és **Hoytsy Pál** volt országgyűlési képviselő pedig sógorát gyászolja az elhunytban.

— **Elrejtett rézkészlet az aradi őszereseknél.** Az aradi rendőrség a napokban razzíát tartott az aradi őszereseknél annak megállapítása végett, hogy van-e náluk elrejtve sok réztárgy. Köztudomású, hogy a kormány már két évvel ezelőtt elrendelte a réztárgyak lefoglalását, de még mindig sokan nem szolgáltatták be azokat, hanem eldugják. A rendőrség különösen az Árpád-téri őszereseknél talált elrejtve réztárgyakat, mozsarakat, üstöket, mérlegsúlyokat, stb. A lefoglalt készlet több mint 30 méter-mázsa. Az őcskások azzal védekeznek, hogy nem volt tudomásuk a bejelentési kötelezettségről. A kihágási eljárás természetesen megindult ellenük, mert a rendelet nem tudása — nem mentés.

— **Házasság.** **Szarka Irénke** és **Dáczér Károly** e hó 17-én házasságot kötöttek. (Mindenkülön értesítés helyett.)

Kohn Rezső és **Kohn Lajos** f. hó 30-án tartják esküvőjüket. (Mindenkülön értesítés helyett.)

— **Birtokvásárlás.** Az Aradi Ingatlanforgalmi és Parcellázóbank megvásárolta **Montág Manó** volt aradi birtokosnak a temesmegyei Szigetfalván fekvő négyszázötven holdas birtokát. A bank egy hold földért 1400 koronát fizetett.

— **Tűz egy éléskamrában.** Ma délután hat óra tájban a Kossuth-utca 1. számú ház egyik lakásának éléskamrája kigyulladt. A hamarosan kivonult tűzoltóság a házbeliek segítségével a tüzet eloltotta. A tűz az éléskamra butorzatát elhamvasztotta. A tűz keletkezésének okát nem tudják.

— **Beomlott épület.** Csermő községben ma délelőtt súlyos szerencsétlenség történt. A község főutcáján építési munkát végeznek és a munkás-

nők és munkások ma egy rozoga kis házat akartak szétbontani.

A ház falait már korán reggel kezdték bontani, de a tetőzetet elmulasztották alámasztani. A tető alatt az egyik szobában három munkásasszony dolgozott; a ház egyszerre hatalmas robbajjal beomlott. A munkások a romok alatt maradtak. A mentési munkákat mindjárt megkezdtek, de a munkások közül az egyiket, **Erdős Annát** már holtan húzták ki az összeomlott falak alól. A másik kettő szintén súlyosabban megsérült. Az esetről jelentést tettek az aradi királyi ügyészségnek, mely a csermői esendőrsőt megbízta a nyomozással, hogy ki a felelős a szerencsétlenségért.

— **A kereskedelmi, ipari és pénzügyi felmentettek bevarási engedélye.** Az aradi kereskedelmi és iparkamara közli: a honvédelmi miniszter mostanig csak olyan rendeletet adott ki, amellyel megengedte az illetékes közigazgatási hatóságnak, hogy a szeptember 30-án lejáró mezőgazdasági felmentések érvényét október 31-ig, az október 31-én lejáró felmentéseket pedig november 30-ig meghosszabbíthatják. Mivel a kereskedelmi, ipari és pénzügyi felmentésekről a honvédelmi miniszter e hét elejéig nem rendelkezett, az aradi kereskedelmi és iparkamara kérdést intézett, hogy mi történjék ezekkel? A honvédelmi miniszter ma 346.868/4—1917. szám alatt táviratilag értesítette a kamarát, hogy a kamara javaslatára a közigazgatási hatóság újból adhat bevarási engedélyt azok számára, akiknek felmentése szeptember 30-án, vagy október 31-én lejár, de felmentésük még nem intéződött el a miniszteriumban. Ugyancsak meghosszabbítható ezek szerint a szeptember 30-án lejárt bevarási engedély is, ha az illető felmentési ügyét a miniszteriumban még nem intézték el.

— **Ki akar kegyelmet?** Arad város polgármestere a következő hirdetményt teszi közzé: Közhírré teszem, hogy Ő császári és Apostoli Királyi Felsője a Reichenauban 1917 évi augusztus hó 12-én kelt, következő szövegű legfelsőbb elhatározást méltóztatott kibocsátani: „Magyar igazságügyminiszterem előterjesztésére azoknak a hat hónapot meg nem haladó szabadságvesztés büntetésre ítélt egyéneknek, akik a most folyó háboruban jelen elhatározásom keltéig 1. legalább két évet katonai szolgálatban töltöttek. 2. legalább két hónapig haretéri szolgálatban voltak és ütközetben részt vettek. 3. haretéri szolgálatuk tartamára tekintet nélkül ütközetben tanúsított vitézségükért kitüntetésben részesültek, vagy megsebesültek, avagy háborus fáradalmak folytán keresetképtelenné lettek, fő és mellékbüntetését, illetőleg a büntetésnek hátralévő részét kegyelemből elengedem”. — Felhívom ennél fogva érdekelteket, hogy büntetésük elengedésének megállapítása s e célból kihallgatásuk végett katonai szolgálataikra vonatkozó összes irataikkal együtt a kir. járásbírósnál jelentkezzenek.

— **25 éves szolgálati jubileum.** Ma ünnepelte az Arad-pályaudvari postahivatal köztisztviselőiben álló s nagy szaktudású főnöke **Balogh István** posta- és távirat-felügyelő 25 éves szolgálati jubileumát. A személyzet nevében **Zoltán Ferenc** posta-főtiszt üdvözölte s meleg szavak kíséretében adta át a személyzet ajándékát, majd **Barcs Róza** kezelőnő a hölgyek nevében üdvözölte és egy csokrot nyújtott át. **Balogh István** felügyelő meglepetésében keresetlen, de kedves szavakkal meghatottan mondott köszönetet a személyzetnek, akik e nehéz időkben is mindenkor legnagyobb szeretettel veszik körül.

LEGUJABB.

Reggel 3 órakor érkezett telefonjelentés.

Spanyolország békét közvetít. — Forradalom Kerenszky ellen.

Genf. Lyoni távirat szerint a spanyol kormány békejegyzéket készít elő a hadviselő hatalmakhoz, de a jegyzéket csak akkor fogja elküldeni, ha az entente közzétette már a pápa szózatára adott válaszigyzéket. A spanyol jegyzék különösen a semleges államokat fogja fészékolni, hogy a pápával és a spanyol királlyal közösen vegyenek részt a béke helyreállításában.

Stockholm. Pétervárról ideérkezett meglekület, nagyobb részt angolok előadják, hogy az angol nagykövet tanácsára hagyták el menekülésszerűen Oroszországot. Péterváron nagy zavargásokat várnak, melyeket a bolsevikiek készítenek elő Kerenszky megbuktatására. Kerenszky és ellenielei közt folytonos izgalmas tárgyalások vannak. A hangulat Moszkvában és a vidéken teljesen tisztázatlan.

Stockholm. Kerenszkynek az a sánáléka, hogy minden főparancsnokságra teljesen új embereket nevez ki. Újabb hírek szerint Oroszország újabb nagy forradalmi események előestéjén áll.

Köln. A *Kölnische Zeitung* jelenti, hogy a *Times* távirata szerint az amerikai hatóságok a *Kölnische Zeitung*nak Washingtonban lakó volt képviselőjét *Bartolini* drt letartóztatták.

— **Az új Vörös Kereszt-sorsjegyek árfolyama** napról-napra emelkedik. Ma már elérte a hatvanhét koronát, holott egy-két nappal ezelőtt meg ötvenkét korona volt. Ez is azt mutatja, hogy a közönség igen beható érdeklődést tanúsít az új Vörös Kereszt-sorsjegyek iránt. Az árfolyam természetesen még emelkedni fog.

— **Vérhaszjárvány Magyarországon.** Tudósítónk jelenti, hogy a szomszédos Magyar- és Opécska községben néhány nappal ezelőtt vérhaszjárvány lépett fel és már eddig háromszáz megbetegedés történt. A betegek közül ketten meghaltak. Növeli a bajt az a körülmény, hogy a paraszt betegek hozzátartozói nem jelentik be a hatóságnak a megbetegedéseket és így a gyógykezelés, valamint a vész elszigetelése nehezen megy.

— **Temetés.** Megírta az *Aradi Közlöny*, hogy *Pohl István* Károly, a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank főtitkárja, a cs. és kir. 16. huszárezred tartalékos főhadnagya e hónap 27-én a haretéren szerzett súlyos betegsége következtében meghalt. A hős katonatisztet holnap, szombat délután temetik a vár halottsházából.

— **Mennyi dolga van az angol királynak a háborúban?** A londoni *Daily Mail* szerint György angol királynak, amióta a háború kitört, rengeteg a dolga. A király — írja az angol lap — reggel nyolc órától este tizenegyig folyton dolgozik és csak akkor pihen, a mikor étkezik. A háború kitörése óta György király négyszer látogatta meg a csapatokat a fronton, négyszer vizitelt a flottánál, százhatvan katonai parádét nézett végig, nyolcvan látogatást tett minicions gyárakban és kétszázötvenszer volt hadikórházakban. Ő maga kiállított hatvan ezer katonai kitüntetésről szóló okiratot és tízezer katonai kitüntetést személyesen osztott szét.

fatták, mert azzal gyanúsítják, hogy német ügynök.

Az Havas-ügynökség jelenti Londonból: Londonban nagy izgatottság uralkodik, mert az utolsó német légi támadásoknál megállapították, hogy a német repülőgépek motorjai zajtalanul működtek.

Stockholm. Az Aftenposten párisi magántávirata szerint az orosz hadsereget, amelynek eddig tizenkétmillió katonája volt s ebből hétmilliót a front mögött alkalmazták, most hatmillióra szállítják le, mert ennél nagyobb hadsereget nem tudnak ellátni.

Lugano. Az olasz miniszterek négy napon belül három hosszú ülést tartottak.

Pétervár. A Reuter-ügynökség jelenti: A pánosz-demokrata konferenciát a városi székházban ma nyitották meg. A megnyitó ülésen a kormány több tagja és eok képviselő is megjelent.

Lugano. Messinában, Kalabriában és az illelő körületekben máiól kezdve kihirdették az extrém állapotot. A hivatalos közlemény tisztán ennek közlésére szorítkozik.

Pétervár. A Pétervári Távirati Iroda jelenti: A demokrata konferenciát ma nyitotta meg Csoidze elnök. Kerenszky beszámolt Kornilov kizárásának leveréséről és összetartásra szólította fel az országot, mert a veszedelem nem mult el s a német flotta a flotta öböl felé közeledik.

— **Vasúti elgázolás.** Ma délelőtt Kőrös község vasúti állomásán súlyos kimenetelű baleset történt. Tausán Mihály tizenhét éves pályamunkást egyik tehervonat elütötte és a kerekok a szerencsésen fú két lábát térdén felül lemészélték. Tausán Mihály több társával az egyik vonat waggonjában jáiszott s közben a fú a waggonból leugrott és az éppen arra haladó tehervonat kerekai alá került. Eszméletlen állapotban szállították be az aradmegyei kórházba.

— **Az Aradi Tükör legújabb száma** ma jelent meg a szokásos gazdag változatos tartalommal. A nagyközönség számos kifogása és panasza jut ismét a nyilvánosság elé az Aradi Tükör cikkeiben. A rokkant kérdés egészen új megvilágításban kerül elének. Bokányi Dezsőről és Glücklich Vilmárol írott cikkei is föltétlenül nagy érdeklődésre számíthatnak.

— **Gyors és gépirási tanfolyam.** Minden hó elsőjén kezdődőleg gépirás tanítás az összes rendszerű írógépeken gyorsírás és íróai munkálatok tanítása szaktanár vezetése mellett. Beiratkozni minden nap lehet: Bodnár József írógép vállalatánál, Arad, Weitzer János-utca: 11. Telefon 11—41.

— **Helybeli és vidéki viszonteladók részére tábori dobozok, levelező-lapok, csomagoló- és levélpapírosok, papírzacskók, képes levelező-lapok, papírsvaivéták, noteszek stb. legolcsóbban Kerpel Izsó papírnagykereskedésében.**

MOZGÓKÉP SZÍNHÁZ.

* **Henny Porten premier az Apollóban.** Az a közkedvelt, vonzó mozistar ma Henny Porten, mint a mozi felvirágzásának kezdetén Asta Nielsen volt. Ha a neve megjelenik a színlapon, a publikum valósággal tódul a moziba, hogy gyönyörködjék a bájos, szőke művésznő isteni játékában. Ma egy sokat szenvedő asszony szerepében esodálhattuk. A szerelméért szenved.

a fájdalomak tövises kálváriáját járja, míg aztán a keserves évek után végre öfelette is fölrágyoknak a boldogság sugarai. Minden szerepében nagy s utólrhetetlen Henny Porten, de amit ma nyújtott, az művészetének legiava volt: a fájdalom megtestesült istennőjeként állott előttünk. A publikum, amely előre elkapkodott minden jegyet, elragadtatással élvezte Henny Porten játékát, amelyhez stilszerűen alkalmazkodnak a hatalmas dráma többi szereplői is. A fenséges kép az őszi moziszezon legnagyobb és legszebb filmje, amely még két napig marad műsoron.

— **Sátán szerelme, Emilie Saumon-ülm vasárnap az Erzsébet-mozgósínházban.** Felumb Tricz, a híres szobrász egyik legszebb művének elkészítésére Stellát kéri fel modelljával. A művész a lányhoz és annak apjához igaz szeretettel vonzódik. Egy építkezésnél szerencsétlenül jár s így a napsugaras otthonba beköltözik a nyomor, amely a két szerető párt próbára teszi. Egy gazdag férfi meglátogatja a művészt és Stellát elcsábítja azzal, hogy az utolsó miért 5000 koronát ígér, ha találkat ad. Stella örül a pénznek, a szobrász pedig tehetetlenül várja őt, amikor megérkezik a csekken kiutalt 5000 korona. Hirtelen vihar támad, az égő lámpa lecsik, meggyullad a szőnyeg és a tehetetlen művész halálát várja, de segítség érkezik s megmentik őt a biztos haláltól. Ekkor érkezik vissza Stella, de a festő kiutasítja őt mert meg tudja a valót, a szobrot pedig összezuzza, hogy ne lássa többé azt, aki őt megcsalta. — **Csüörtökön Az átkozott pénz,** bűnügyi dráma.

TARKASÁGOK.

(A történeli hűség.) A „Sámson és Dalila” tegnapi előadása előtt *Bródy István*, a rendező, a színpadon odaszól a gyülekező kóristáknak:

— Hát csak vigyázzal Baj ne legyen nekem az első felvonásban a lázítási jelenetnél! Az egyik kórista megszólal:
— Kérem, főrendező ur, ne tessék esodálkozni, ha a kórus ma lanyha lesz egy kiesit.
— Lanyha?! Miért lesz lanyha?
— Mert ma hosszunap volt és mi a darab szerint zsidókat jáisunk. A zsidók pedig ma egész nap bőjtölnek.

(A szerződés.) A Városi Színházban szerződötés céljából megjelent egy kivérült bonviván. Valamikor pesti színész volt, aztán vidékre került. *Faludi Jenő* igazgató és *Stephanides Károly* karmester lementek a színpadra, hogy megpróbálják a hangját. Hát bizony nem ment a dolog. A kiérdemesült bonvivannak nincs már semmi hangja.

— Hát kérem, — mondta Faludi a próba-énoklés után — két esetben lehetne szó a maga szerződötéséről.

— Igazán? — rebagte a reménykedő színész.

— Igen. Az egyik eset az, hogy a hangja idővel megerősödik. A másik eset az, hogy a Városi Színházat még kisebbre építtetjük. . .

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

— **A Pesti Hazai Első Takarékpénztár Egyesület** szeptember 27-én tartott rendkívüli közgyűlése az igazgatósági javaslat értelmében elhatározta az alaptőkének 25 millió koronáról 30 millió koronára való felemelését olyképpen, hogy a 14.000 korona árfolyamon kibocsátásra kerülő 2500 darab új részvényre a régi részvényeseknek biztosítottassék az elővételi jog. Egybea határozatba ment az is, hogy a tőke-

emelésből befolyó 35 millió koronából 5,000,000 koronát az alaptörvényhez, 14,993,572 korona 53 fillért a rendes tartalékához csatolnak, ennek 40 millió koronára leendő kiegészítésére, 13,500,000 koronát a rendkívüli tartalékához, a fennmaradó 1,506,427 korona 47 fillért pedig — a tőkeemeléssel kapcsolatos költségek levonása után — az agió-tartalékhoz írják. Ezzel az egyesület eszát vagyona, a számottevő belső tartalékoktól eltekintve, közel 140 millió koronára fog rugni. A tőkefelemelés lebonyolítása a hirdetési rovatban részletesen közölt feltételekkel történik. E tranzakció révén a Pesti Hazai Első Takarékpénztár olyan pénzügyi felkészültséggel megy a háború után reá váró feladatok elé, mely méltó a feladatok nagyságához s ahhoz a fontos szerephez, melyet az intézet az ország gazdasági életében betölt.

NEMZETI SZÍNHÁZ

Aradon, 1917. évi szeptember 29-én, szombaton

A. Bérlet.

A. Bérlet.

Csárdaskirálynő.

Operette 3 felvonásban.

Kezdete este fél 8 órakor.

A szerkesztőségért felel:

Staubert József

NYILTÉR.

Az Arad városi alatti közlőkért nem vállalunk felelősséget.

Nyilatkozat.

Az „Aradi Közlöny” mai számában „Csehek viszik el Aradról a zsirt és szalonnát” cím alatt egy személyemmel is foglalkozó cikk jelent meg, melynek reám vonatkozó adatait alábbiakban kérem helyreigazítani:

Nem felel meg a valóságnak a feljelentés azon része, hogy én Szabolcsi Dezső szalonnakereskedővel Aradon, vagy környékén sertéseket vásárolnék, annál kevésbé, hogy maximális áron felül vásárolnék sertéseket, mert én Szabolcsival semminemű üzleti összeköttetésben nem állok és vele be nem vásárolok. Meisztróvics János feljelentésével szemben a való tényállás az, hogy én egyáltalán sertéseket nem vásárolok, hanem a „Steiermärkische Landes-Einkaufsstelle bei der k. k. Statthalterei in Graz”, tehát a grázi tartományi bevásárlási központ megbízottai vásárolnak Bartóky államtitkár urnak engedélye és Aradváros közlelmezési ügyosztályának 2118—1917. sz. felhatalmazása alapján. Szóval a grázi tartományi bevásárlási központ által történt bevásárlások és vágások Arad város illetékes hatóságainak tudtával és beleegyezésével történnek és velük való megállapodásom is ismeretes a város vezetéséhez el. Egyébként azonban hangsúlyoznom és kiemelnem kell, hogy a grázi tartományi központ csak a szalonnát viszi el, ellenben a zsirt, hajt és apró zsiradék Aradon marad és azt a város veszi át, máskülönben a város a bevásárlások és levágáshoz való hozzájárulását, amennyire az jogában áll, meg sem adta volna. A levágott sertések husát én az illető megbízottaktól átveve, azt teljesen szabályszerűen, maximális áron árusítom. Fenti tényállás mellett — természetesen — elesnek

a cikkek összes következményei és számításai, különösen azok, melyek szerint én jóval maximális áron felül adtam el a zsirt. Mint fentebb kifejtettem, én semmiféle sertéseket nem vásárolok, annál kevésbé adom tovább a zsirt maximális áron felül, legkevésbé csehek részére. A tartományi központ eljárása teljesen szabályszerű, mert engedélyt a kormánytól kapta, a város vezetésének álláspontja helyes, mert a kormányhatósági intézkedésekkel szembe nem helyezkedhetik, (más kérdés az, hogy országos szempontból eze intézkedések mily elbírálat érdemelnek), és végül a város közönsége is nyeri a levágott sertések husát és zsiradékát. Kérem jelen soraim közlését és maradtam a t. Szerkesztőségnek

tisztelője:

Simandán György.

6634

Nyilatkozat.

Az „Aradi Közlöny” napilap folyó hó 28-án megjelent 228-ik számában egy cikk jelent meg „Csehek viszik el Aradról a zsirt és szalonnát” cím alatt, melyben személyem is érintve van oly értelemben, hogy én is hasonló üzleteket kötök, katoná létemre, hentes ipar üzére jogot váltottam és nagy mennyiségű sertéseket vágtok az aradi vágóhidon s a zsirt, szalonnát szintén a cseheknek adom el. Rosszakaratu ráfogás és bosszu műve volt a feljelentőtől, hogy engemet belekevert egy olyan dologba, mihez nekem semmi közöm és tudomásom nincsen. Nekem nincsen hentes iparra engedélyem, én soha nem vágtam vagy vágtattam magam részére sertéseket és annál kevésbé adtam el a cseheknek zsirt vagy szalonnát. Az azonban tény és való, hogy hentesmesterségem folytán, miután mesterségemet értem, szabad időmben egy barátomnak sertések levágásában segítkeztem díjazás mellett, egyébb tevékenységem nem volt.

Arad, 1917. szeptember 28.

Tisztelettel

Brenner Rudolf,

6628

Öz. Pohl Károlyné úgy a maga mint családja és egész rokonsága nevében mély fájdalommal tudatja, hogy hön szeretett jó fia

Pohl István Károly

a Pesti magyar kereskedelmi bank főosztályviselője, a os. és kir. 16-ik huszárezred tartalékos főhadnagya,

a harcúterén szerzett súlyos betegségében, rövid de kínos szenvedés után életének harmincadik évében Aradon, f. hó 27-ik napján délután 1 órakor a halotti szentsegek ájtatos felvétele után jobblétre szenderült.

A boldogult földi maradványai f. hó 29-én d. u. 3 órakor a katonai vár halottas házából a gyáli katonai temetőben fognak örök nyugalomra helyeztetni.

Részvétnyilvánítások és koszorúk mel-
lőzése kéretik. 6622

Mély fájdalommal jelentjük, hogy
Pohl István Károly úr
bankunk dérek főosztályviselője, a os. és kir. 16. huszárezred tartalékos főhadnagya,
a harcúterén szerzett súlyos megbetegedése következtében kínos szenvedés után f. hó 27-én elhunyt.
Temetése f. hó 29-én délután 3 órakor a katonai vár halottas házából indul ki.
Kedves halottunk emlékét kegyeletteljes szeretettel őrizzük meg.
Arad, 1917. szeptember 28.
A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank Igazgatósága és Tisztviselői Kara.

A béke küszöbén

1917. október 1-én

új előfizetést nyitunk az „Aradi Közlöny”-re.

Az eseményekről napról-napra

a legalaposabb és a legfrissebb

tudósításban számol be az Aradi

Közlöny. Közleményeinek ere-

detisége és érdekessége, valamint

háborús híreinek megbízható-

sága révén Magyarország vidéki

lapjai között az első helyen áll

és mint ilyen a legelterjedtebb,

a leg tartalmasabb, legkedvel-

tebb és legolvasottabb ujság.

Előfizetési árak helyben és vidéken:

Egész évre . . . . 36 korona

Fél évre . . . . . 18 korona

Negyed évre . . . . 9 korona

Egy óra . . . . . 3 korona

Tessék mutatványszámot kérni!

Hol találkoztunk?

Ecetet,
Cukorkát,
Teát,

Kávékonzervet,
Gyertyát, és
Cirokseprüt

nagyban és kicsinyben elad,
gyufát, mároszódót
minden mennyiségben vesz 6619

Gonda Nándor,
áruforgalmi vállalata Déván.

Használt ólom megvételekre keresztek.

20934—1917. kh.

HIRDETMÉNY.

A mákért követelhető legmagasabb ár s az 1917. évi máktermékek zár alá vételéről s forgalmának korlátozásáról szóló kormányrendeleteket a következőkben tessék közhírré: A m. kir. miniszteriumnak 221—1917. M. E. számú rendelete a mákért követelhető legmagasabb ár megállapításáról.

A mákért követelhető legmagasabb ár a magyar szent korona országainak egész területére nézve métermázsanként (100 kg.) tiszta sulyra 350 korona.

Ezt a legmagasabb árt, amely magában foglalja a rakodó állo-

máshoz való szállítás költségeit is, zsák nélküli készpénzüzetés mellett történő eladás esetére kell érteni.

Az I. paragrafusban meghatározott legmagasabb ár csak az üzleti forgalomban szokásos követelményeknek megfelelő minőségű áruira vonatkozik, kevésbé jó minőségű áruért csak megfelelően alacsonyabb ár fizetendő.

Az 1917. évi egész máktermés a közszükséglet célszerű biztosítása érdekében zár alá vétetik, kivéve a termésnek azt a részét, a melyre a termelőnek házi szükségletére vagy gazdaságában vetőmag céljára szüksége van. A termelő zár alá vett termését fel nem

használhatja, fel nem dolgozhatja és — amennyiben a jelen rendelet másképpen nem intézkedik, (7. paragrafus) — másnak, mint Magyar Olaj- és Zsiripari Központ Részvénytársaságnak (Budapest, VI., Vilmos császár-ut 33. sz.) illetőleg Horvát-Szlavonországokban másnak mint az ottani Országos ellátási részvénytársaságnak (Zemaljska Opskrba d. d. u. Zagrebu) el nem idegenítheti és azzal egyáltalán csak a jelen rendeletben megszabott korlátok között rendelkezhetik.

Aki a jelen rendelet valamely rendelkezését megszegi vagy kijátsza vagy megszegésénél vagy kijátszásánál bármely módon köz-

reműködik, az, amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el és hat hónapig terjedhető elzárással és kétezerny koronaig terjedhető pénzbüntetéssel büntetetik.

Arra a készletre nézve, amelynek tekintetében a kihágást elkövették, a rendőri büntető eljárás során a törvény értelmében elkobásnak van helye. Az elkobzott készlet értékének egyötöde a feljelentőt illeti, a többi része a felmerült költségek levonásával a Hadirokkantak Segélyalapja javára fordítandó.

Arad, 1917. augusztus hó 24.

Green, főkapitány.

Tisztelettel értesitem Aradváros és Aradmegye n. é. közönségét hogy a Deák Ferenc-utca 29. szám alatt a volt Uszmadia-féle

vendéglőt

(a Balaton-kávéház mellett) megnyitottam. Kitűnő konyha. Abonensek elfogadhatnak. Tisztán kezelt italok.

Nagyrabecsült pártfogásért esedezik

Löfkovits Rózsika.

16205—1917. kh.

HIRDETMÉNY.

A m. kir. Miniszteriumnak az amóniákszóda, a kristályszóda és a marónátron forgalomba hozatalának szabályozásáról szóló 2039-1917. M. E. sz. rendeletét a következőkben teszem közzé.

Mindenki, aki együttvéve egy métermázsánál (100 kgr.) több amóniákszódát, kristály szódát, jeges szódát, (mosószódát) és marónátront (marószódát, zsirszódát, lugkövet) tart a magyar szent korona országában, saját vagy idegen helyiségben készletben, vagy más részére őrizetben, köteles készletét haladéktalanul a kereskedelemügyi m. kir. miniszterium ipari műszaki osztályánál (Budapest, II. Lánchíd-u. 1—3. sz. II. emelet) bejelenteni.

Mindazok a vállalatok, amelyek amóniákszóda, kristályszóda előállításával foglalkoznak, ezen anyagokat csak a kereskedelemügyi miniszter által meghatározott rendelkezések szerint hozhatják forgalomba.

A kereskedelemügyi miniszter felhatalmaztatik, hogy a jelen rendelet 1. paragrafusa alapján bejelentett készleteket közzétekelti célokra igénybe vehesse (rekvirálhassa).

A jelen rendelet 1. paragrafusaiban megjelölt cikkekért követelhető legmagasabb árak a magyar szent korona országainak egész területére jelen rendeletben állapították meg.

Amóniákszóda 98—100 százalékos. Kicsinyben való eladásoknál (a kisfogyasztóval való forgalomban) 50 kgron aluli mennyiségek eladásánál kilogrammonként 50 fillér.

Kristályszóda (mosószóda, jegeszóda). Kicsinyben való eladásoknál: 5000 kg.-on alul 1000 kg.-ig 23 K. 1000 kg.-on alul 500 kg.-ig 24 K. 500 kg.-on alul 100 kg.-ig 26 K. 100 kg.-on alul 55 kg.-ig 28 K. 50 kg.-on alul 36 K. mm.-ként.

Marónátron (marószóda, lugkő). Kicsinyben való eladásoknál (fogyasztóval való kisforgalomban) 120 fokos 1 korona, 100 fokos 90 fillér, ezen ár egy kgr. tiszta szódára, csomagolással együtt értendő.

Arad, 1917. évi augusztus hó 10-én.

Green. főkapitány.

Használt csomagoló papír megvételre keresetlik. Bővebbet a kiadóhivatalban. :-

Sasmalom

részére megbízható, gyakorlattal bíró :

raktárakat

keresek.

6591

Nagy Farkas, Arad.

Vadászfegyverek

szakszerű javítását

elvállalja

Bodnár József,

irógép vállalat. Villamos orvosi berendezett javító műhely.

Arad, Weitzer János-utca 11.

Teléfono 11—41

5275

Mesés szép lesz az a hölgy,

aki az

IBOLYA DORÉ CRÉMET

használja. Az arcbőrt vakító fehérre varázsolja és eltünteti mindenféle arctisztatlanságot. **Ara egy tégelynek 2—K.**

Ibolya Doré szappan 4 kor., Ibolya Doré tej 2 K — fill. Ibolya Doré hölgypor 2 K — fill.

Tyúkezem ellen

a leghatásosabb szer az

Anagalin.

Ara 1 korona.

Kellemes izü limonádét

mindenki otthon készíthet 1 adag **CITRAS**-sal.

Ara 20 fillér.

Fenti szerek kaphatók a kizárólagos készítőnél:

Hajós Arpád gyógyszerárán

Arad, Andrassy-tér 22. szám.

Használt ólom megvételre keresetlik

Magyar gyógyborok

Kitűnő minőségű hegyaljai tehér édes borral készítve.

Vasas chinabor. Elsőrangú minőségű, vaskészítő gyógybor, vérszegények, lábadozók, sápkóros gyermekek részére kiváló erősítő szer. Banne a chinin- és vas nagy gyógyereje kiválóan érvényesül. Kis palack ára: 3 korona 60 fillér. Nagy palack ára: 6 korona.

Condurongó bor. Kiváló gyomorerosztó szer, finom ízű, szongető, a gyomorra és belekre jótékony hatást gyakorló gyógybor. Gyomorbetegnek részére és ott, ahol a condurongó kéreg javára van. Egy palack ára: 4 korona.

Pepsin bor. Egyesíti a pepszin és a sósav jó tulajdonságait és kiválóan alkalmas a most nehezen beszerezhető Acidol pepszin helyettesítésére. Gyenge emésztésnél igen ajánlható. Egy palack ára: 4 kor. 60 fillér.

Kapható a készítőnél:

1845

Rozsnyay Mátyás gyógyszerárán Arad, Szabadság-tér.

Nagymennyiségű pléh pánt

eladó.

Bővebbet az „Aradi Közlöny” kiadóhivatalában.

Kifutófiu

jó fizetéssel

felvétetik.

Bővebbet a kiadóhivatalban.

17767—1917.

HIRDETMÉNY.

A m. kir. Miniszteriumnak az erősáramú villamosvezetékek bejelentéséről, valamint a vezetékek forgalombanizálásának és felhasználásának korlátozásáról szóló 1812—1917. H. M. sz. kormányrendeletet a következőkben teszem közzé:

A m. kir. miniszteriumnak 1916. évi december hó 28-ik napján kelt 4267—1917. M. E. számú rendelete szerint bejelentés alá eső villamosvezetékek és szerelvények bejelentésének határideje 1917. évi július hó 31. napjáig meghosszabbítottatik.

A bejelentés eredeti határidejének 4240—1916. M. E. sz. rendelet 3. szakaszának 2. bekezdése) elmulasztása miatt nincs helye büntető eljárásnak, ha a bejelentésre kötelezett fél ennek a kötelezettségének az előző bekezdése szerint meghosszabbított határidőben eleget tesz.

A jelen rendelet végrehajtásának ellenőrzésére külön ellenőrző közegek alkalmazhatók.

Aki a jelen rendelet 2. paragrafusa szerint zár alá helyezett tárgyakat e jelen rendelet ellenére elidegeníti, a hatósági ellenőrzés megtagadja, az — amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik — kihágást követ el és hat hónapig terjedhető elzárással és kétezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetettik.

Arad, 1917. augusztus hó 20.

Green. főkapitány.

Magyar királyi államvasutak.

Menetrend.

Ervényes 1917. év június hó 1-től.

Aradról Budapestre indul:

Gyorsv. reg. (csak katonáknak) 8:01
Személyvonat délelőtt . . . 11:18
Személyvonat este 6:48

Aradról Budapestre érkezik:

Gyorsv. d. u. (csak katonáknak) 1:25
Személyvonat este 8:20
Személyvonat reggel 6:45

Budapestről Aradra indul:

Gyorsvonat délután 2:10
Személyvonat reggel 7:50
Személyvonat este 9:30

Budapestről Aradra érkezik:

Gyorsvonat este 7:18
Személyvonat délután 4:49
Személyvonat reggel 6:58

